

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

Dějiny CČSH v Kolíně

v letech 1920–1938

History of CČSH in Kolín

between 1920 and 1938

Vedoucí práce:

ThDr. Jaroslav Hrdlička

Autor:

Pavla Konvalinková

Praha 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Dějiny CČSH v Kolíně v letech 1920–1938 zpracovala samostatně, pod vedením ThDr. Jaroslava Hrdličky. V práci jsem použila pouze citované prameny, literaturu a další odborné zdroje.

V Kolíně dne 15. června 2009

.....

Pavla Konvalinková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména vedoucímu práce, ThDr. Jaroslavu Hrdličkovi, za odbornou pomoc, podnětné připomínky a také za čas, který mi věnoval.

Dále bych ráda poděkovala ThMgr. et PaedMgr. Oldřichu Machovi, faráři Církve československé husitské v Kolíně, a ThMgr Františku Konvalinkovi, faráři Církve československé husitské v Olomouci, za poskytnutí cenných materiálů i rad.

V neposlední řadě děkuji také svému manželovi, Pavlu Spálenému, který mi byl při psaní práce velkou oporou, zejména v boji s neochotou ze strany převážně církevních archivů.

Anotace

Tato diplomová práce usiluje o zachycení života kolínské náboženské obce dnešní Církve československé husitské v prvních letech své existence. Práce se snaží zaznamenat všechny důležité okamžiky náboženské obce, od prvních myšlenek na založení náboženské obce nově vzniklé církve v Kolíně až do roku 1938. V prvních kapitolách se věnuje období, které předcházelo vzniku národní církve a popisuje důvody jejího založení i její stručnou charakteristiku. Následně líčí konkrétní kolínskou situaci, která ovlivnila založení místní náboženské obce. Také popisuje duchovní správu, zejména stále faráře vymezeného období a katechety s pomocnými učiteli náboženství, kterých zde bylo zapotřebí větší množství. V dalších kapitolách se zabývá dvěma bohoslužebnými budovami, které měla kolínská náboženská obec k dispozici: napřed dočasně propůjčeným kostelem sv. Jana Křtitele, poté vlastním sborem Mistra Jana Husa. Nakonec sleduje život náboženské obce v jejích každodenních činnostech. Zaznamenává počáteční nadšení a velkou aktivitu náboženské obce, rozmanité druhy slavností, kulturních činností, převážně přednášek a divadel, ale i drobné starosti, zklamání, spory a tíživou finanční situaci spojenou s náklady na stavbu vlastního sboru.

Annotation

This diploma work aspires to realize life of Kolín's congregation in the present Czechoslovak Hussite Church at beginning of their existence. This work struggles to take down all important moments of congregation, from first ideas to establish a congregation of new Church at Kolín to year 1938. It pursues to period which was before establish of national Church and describes a reason of their establishment and their short characterization at first chapters. After that it depict concrete situation which influence establish of local congregation at Kolín. Also it describes management, particularly stable priests at defined time period and catechists with auxiliary teachers of religion, which the Kolín's congregation required a lot. At next chapters it deal with two sacral buildings which Kolín's congregation had to disposal: at first a temporary lend st. Jan Křtitel church and after that own Master Jan Hus charge. In the end it follows life of congregation in their everyday activities. It notes a initial enthusiasm and great activity of congregation, different kind of celebrations, cultures activities, mainly discourses and performances, however also marginal troubles, disappointments, rifts and oppressive financial situation related with costs to construct own charge.

Klíčová slova

- náboženská obec
- Církev československá (husitská)
- Kolín
- František Paplhám
- Hynek Zdík Široký
- Jan Amos Tabach
- kostel sv. Jana Křtitele
- sbor Mistra Jana Husa
- architekt Vladimír Wallenfels

Keywords

- congregation / parish community
- the Czechoslovak (Hussite) Church
- Kolín
- František Paplhám
- Hynek Zdík Široký
- Jan Amos Tabach
- st. Jan Křtitel church
- Master Jan Hus charge (congregation)
- architect Vladimír Wallenfels

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Založení náboženské obce CČs v Kolíně.....	13
2.1 Obecně o CČs a jejím vzniku.....	13
2.2 Založení náboženské obce CČs v Kolíně.....	16
3 Duchovní správa náboženské obce.....	19
3.1 Faráři.....	19
3.1.1 František Paplhám	19
3.1.2 Hynek Zdík Široký	20
3.1.3 Jan Amos Tabach	21
3.2 Katechetové.....	22
4 Kostel sv. Jana Křtitele.....	25
4.1 Historie kostela sv. Jana Křtitele.....	26
4.2 Popis kostela.....	27
5 sbor Mistra Jana Husa.....	29
5.1 Cesta k vlastnímu sboru.....	29
5.2 Vladimír Wallenfels.....	31
5.3 Sběr finančních prostředků.....	32
5.4 Průběh stavby sboru.....	34
5.5 Architektura sboru	35
5.5.1 Exteriér.....	35
5.5.2 Interiér.....	36
5.5.3 Zvony.....	37

6 Život náboženské obce.....	39
6.1 Období mezi lety 1920–1925.....	40
6.1.1 Ustavení administrativního aparátu.....	40
6.1.2 Kulturní aktivity.....	42
6.1.3 Roztržka s římskokatolickou církví.....	44
6.1.4 Vymezování nejasností.....	44
6.1.5 Případ manželů Vlkových.....	45
6.2 Období mezi lety 1926–1932.....	48
6.2.1 Pohřeb Marie Tabachové.....	48
6.2.2 Kulturní aktivity.....	48
6.2.3 Drobné problémy.....	51
6.2.4 Zklamání z některých představitelů CČs.....	51
6.2.5 Nová rada starších.....	53
6.2.6 Zajištění financování sboru	53
6.2.7 Sbor v Týnci nad Labem.....	55
6.2.8 Slavnostní otevření sboru Mistra Jana Husa v Kolíně.....	56
6.3 Období mezi lety 1933–1938.....	56
6.3.1 Nová rada starších.....	56
6.3.2 Nejasnosti o zvonění umíráčku v CČs.....	57
6.3.3 Kulturní aktivity.....	57
6.3.4 Rozpory s římskokatolickou církví.....	60
6.3.5 Zajištění splátek dluhů.....	61
6.3.6 Problémy směnečného ručení.....	70
6.3.7 Nepříznivé situace.....	71
7 Závěr.....	73
Použitá literatura.....	76
Přílohová část.....	80
Seznam příloh.....	108
Summary.....	111

Seznam zkratek

atd.	a tak dále
CČs	Církev československá
CČSH	Církev československá husitská
č.	číslo
č. i.	inventární číslo
FÚ CČSH	Farní úřad Církve československé husitské
Kč	česká koruna
např.	například
s.	strana
sv.	svatý
tj.	to je
tzv.	takzvaný
ÚAM CČSH	Ústřední archiv a muzeum Církve československé husitské
ZAO	Zemský archiv v Opavě

1 ÚVOD

Tématem diplomové práce Dějiny CČSH v Kolíně v letech 1920–1938 je, jak napovídá samotný název, náboženská obec CČs (církve československé)¹ v Kolíně, respektive její historie v prvních devatenácti letech své existence. Chtěla jsem v ní zaznamenat všechny důležité okamžiky náboženské obce, od prvních myšlenek na založení náboženské obce nově vzniklé církve v Kolíně na počátku roku 1920 až do roku 1938.

Důvodem, proč jsem si toto téma pro svou práci zvolila, je úchvatný sbor mistra Jana Husa stojící v parku na Husově náměstí v Kolíně. Vždy se mi tato stavba zdála velmi pozoruhodná a zajímala mě její historie a důvody, které vedly k jejímu postavení. Přála jsem si proto seznámit se také s historií náboženské obce a poznat pohnutky lidí, kteří stáli u jejího zrodu.

Navíc historie kolínské náboženské obce, jako mnoha jiných, nebyla doposud zpracovaná a domnívala jsem se, že by bádání v této oblasti mohlo být přínosem nejen pro tuto náboženskou obec, ale i pro studium regionální historie.

Cílem, který jsem si ve své práci stanovila, je co nejobsáhlejší zachycení života náboženské obce ve své rozmanitosti ve vymezeném období a popsání procesu, který vedl ke stavbě vlastního sboru na dnešním Husově náměstí v Kolíně.

Abych tohoto cíle dosáhla, považovala jsem za nutné věnovat alespoň malý prostor období, které předcházelo vzniku CČs, popsat důvody jejího založení a stručně novou církev charakterizovat, protože to má vliv i na příčiny založení kolínské náboženské obce. Teprve potom jsem chtěla vysvětlit konkrétní kolínskou situaci, která vedla k založení místní

¹ Dnes Církve československé husitské. Příklad husitská přijala do svého názvu až v roce 1971.

náboženské obce. Se vznikem nové náboženské obce souvisejí i lidé, kteří pro ni zajišťují sloužení bohoslužeb a výuku náboženství. Proto jsem se rozhodla vyčlenit v této práci samostatné místo hlavně prvním třem stálým farářům a vytvořit stručné medailonky jejich života. Domnívám se, že práce katechetů a učitelů náboženství je pro udržení členské základny náboženské obce a výchovu nových členů z dětí a mládeže velmi důležitá, a proto jsem se snažila zařadit do své práce i stručný výčet katechetů s pomocnými učiteli náboženství a míst, kde tato výuka probíhala, abych ukázala jejich množství a potřebnost.

K životu nově vzniklé náboženské obce patří také starost o zázemí v podobě bohoslužebných prostor. Prvním útočištěm se pro ni stal nepoužívaný malý a proto nepříliš vhodný kostelík sv. Jana Křtitele zapůjčený od kolínské městské rady, který náboženské obci sloužil přes deset let. Zdá se mi, že bez něj by se náboženská obec nemohla rozvíjet, je s ní neodmyslitelně spjatý v podvědomí některých místních lidí dodnes a situace s ním spojené podnítili stavbu vlastního sboru. Proto jsem se chtěla stručně zmínit o jeho historii a popisu.

Pokud jde o budovu sboru Mistra Jana Husa, snažila jsem se zachytit vše, co s ní souvisí, od obstarání finančních prostředků, pozemku, architektonického návrhu, přes informace o architektovi, který navrhl konečnou podobu stavby, samotnou realizaci budovy a její popis, až po vyřizování úvěrů a dlouhodobé splácení dluhů.

Na konec práce jsem chtěla zařadit zprávy o životě náboženské obce v jejich každodenních činnostech od duchovenských přes kulturní akce a výlety po drobné starosti, zklamání, spory. Jakousi směs všeho, co se mi podařilo zjistit o životě náboženské obce a nezařadila jsem to již v jiných kapitolách.

Jelikož historii kolínské náboženské obce dosud nikdo nezkoumal, nemohla jsem se spoléhat na literaturu, od které bych se mohla odrazit. Tu

jsem využila jen při studiu dílčích problémů, jako např. dějin CČs, dějin a popisu kostela sv. Jana Křtitele, popisu sboru Mistra Jana Husa nebo informací o architektech či duchovní správě. Pro zprávy o životě náboženské obce jsem musela bádát v archivních pramenech a vyhledávat v dobových publikacích a periodikách.

Za tímto účelem jsem se rozhodla navštívit Státní okresní archiv Kolín, Farní úřad Církve československé husitské v Kolíně a Ústřední archiv a muzeum CČSH, kde jsem očekávala, že naleznu kroniky, církevní a městská periodika, publikace vydané církví nebo náboženskou obcí, zápisy ze zasedání rad starších, fotografie a spoustu jiných materiálů ke studiu této problematiky. Navíc jsem se ještě informovala u Zemského archivu v Opavě, archivu Pražské diecéze CČSH a archivu Královehradecké diecéze CČSH na podklady pro dané téma, zejména na jednotlivé faráře.

2 ZALOŽENÍ NÁBOŽENSKÉ OBCE CČS V KOLÍNĚ

Proto, abych se vůbec mohla zabývat náboženskou obcí CČs, je potřeba se alespoň letmo seznámit s CČs, skutečně jen v základních záležitostech. Zejména považuji za důležité nastínit atmosféru období jejího vzniku a s tím spojené i důvody jejího založení, které se následně odrážejí i v příčinách založení kolínské náboženské obce. Za samozřejmé také považuji, že se velmi stručně zmíním o hlavních rysech nové církve.

2.1 Obecně o CČs a jejím vzniku

Nejprve se tedy budu krátce zabývat CČs obecně, z větší části událostmi, které vzniku CČs přímo předcházely a měly tak bezprostřední vliv na její založení. Neopomenu ale ani stručně charakterizovat její hlavní znaky.

Po skončení první světové války vládlo nejen na našem území všeobecné nadšení, ale právě u nás si lidé přáli mimo osvobození politického také osvobození duchovní.

Již před první světovou válkou se začali objevovat lidé, kteří toužili po nápravě římskokatolické církve. Tito modernisticky smýšlející římskokatoličtí kněží založili roku 1902 Zemskou jednotu českého katolického duchovenstva.² Mezi jejich hlavní požadavky patřily zejména tyto: demokratizace církve, zavedení vlastního patriarchátu s bohoslužbami v českém jazyce a řešení otázky celibátu a sociálního zabezpečení kněží.³ Roku 1907 byla ale Jednota odsouzena dekretem papeže Pia X. Lamentabili

² Modernisté se snažili uvést křesťanství do souladu s moderní dobou, reagovali na měnící se moderní svět ovlivněný novými vědecko-technickými poznatky i novými filozofickými směry a vzrůstající proces národního sebeuvědomování.

³ Tyto požadavky formulovala „Jednota“ jako tzv. Přerovský program na svém III. sjezdu v Přerově v roce 1906.

sane exitu a následně jako bludařská zakázána encyklikou Pascendi Dominici gregis.⁴

A nyní, po skončení války, se zdála být vhodná příležitost na tyto modernistické snahy navázat. V roce 1918 byla obnovena zakázaná Zemská jednota českého katolického duchovenstva pod názvem Jednota československého duchovenstva. Tato „Jednota“ žádala hlavně o bohoslužby sloužené v českém jazyce, zdobrovolnění celibátu, účast laiků na správě církve a vybudování patriarchátu v Praze, kdy patriarchou bude pražský biskup. Když ale byly tyto požadavky v létě 1919 prezentovány v Římě papežské kanceláři, tak byly touto kanceláří označeny za nerozumné a přehnané.⁵ Mimo Jednotu československého duchovenstva se v roce 1919 vytvořilo sdružení radikálních reformistů pod názvem Ohnisko.⁶ Většina jeho členů ale po necelém půlroce přešla do Klubu reformního duchovenstva.

Poté, co v roce 1919 papež Benedikt XV. oficiálně uznal Československou republiku jako suverénní a nezávislý stát, začal za Klub reformního duchovenstva Karel Farský, jako jeho předseda, vypracovávat návrh ústavy nové církve. Tato nová církev měla podle Farského představ nést název Českokatolická a její hlavní zásadou měla být svoboda svědomí. Na schůzi Klubu reformního duchovenstva dne 8. ledna v Národním domě na Smíchově proběhlo hlasování o vzniku nové církve. Nadpoloviční většinou

⁴ V roce 1910 byl modernismus jako takový zakázán a modernisté byli z římskokatolické církve vyloučeni.

⁵ Napřed proběhla audience u kardinála Gasparriho, který delegaci nepřijal nijak příznivě, setkání s papežem označil za nemožné a delegáty se pokusil přimět, aby od svých požadavků ustoupili. Později došlo ke krátké audienci u papeže Benedikta XV., kde ale byly i umírněnější požadavky odmítnuty jako příliš radikální a nepřijatelné.

⁶ Ohnisko se řídilo heslem „Via facti“, což znamenalo touhu provádět reformy cestou činu. V této době panovalo mezi členy Ohniska přesvědčení, že pokud celý národ bude stát za reformními požadavky, tak i Řím uzná, že požadavky českého duchovenstva jsou oprávněné.

bylo odsouhlaseno její založení. Vznikla tak nová církev, která ale nesla název Církev československá⁷ a byla státem uznaná 15. září 1920. Základními zásadami CČs tehdy byly: svoboda svědomí, přesvědčení, že Bible je knihou náboženských poznatků, ne však knihou vědeckou, svátostí se uznává (stejně jako v římskokatolické církvi) sedm,⁸ bohoslužby se konají pouze česky a správu církve obstarávají volení zástupci z členů církve.

CČs také věří v osobního Boha, v Ježíše Krista, který z lásky k lidem zemřel na kříži a který se stal z Boží vůle Spasitelem i v Ducha Božího. Dále ctí matku Ježíšovu, Marii, pro její požehnané mateřství a věří v odplatu dobrých i zlých skutků, přitom očištec ale neuznává. Nebe považuje za stav těch, kteří jsou sjednoceni s Bohem v životě pozemském i posmrtném. Oproti tomu peklo vidí jako duševní stav lidí odloučených od Boha v obou životech.⁹

Základní jednotkou nové církve je náboženská obec v čele s radou starších a významným prvkem je skutečnost, že faráře si náboženská obec volí sama ze seznamu uchazečů. V čele církve potom stojí patriarcha, přičemž prvním patriarchou se stal ThDr. Karel Farský.¹⁰ Do období této práce však spadá ještě i druhý patriarcha, ThDr. Gustav Adolf Procházka.¹¹

Chtěla bych ale upozornit, že vznik nové církve nebyl motivován vzdorem nebo touhou po něčí seberealizaci, ale naopak jsem přesvědčena, že byl spíše překvapením i pro její zakladatele, které vzešlo pouze ze snahy nově uchopit křesťanské myšlenky takovým způsobem, který by byl přijatelný

⁷ Název československá na místo původního českokatolická byl přijat zejména z důvodu, aby nová církev na Slovensko nepřicházela jako pouze české hnutí.

⁸ Mezi sedm uznávaných svátostí se podle Památníku sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně na s. 5 řadí křest, biřmování (slib věrnosti CČs), Večeři Páně, veřejnou zpověď (pokání), manželství, útěchu nemocných a kněžství.

⁹ Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 5.

¹⁰ Karel Farský žil v letech 1880–1927, úřad prvního patriarchy CČs zastával v letech 1924–1927.

¹¹ Gustav Adolf Procházka žil v letech 1872–1942, druhým patriarchou CČs byl v letech 1928–1942.

také pro novou dobu a moderního člověka.

2.2 Založení náboženské obce CČs v Kolíně

Nyní, když už jsem popsala okolnosti vzniku CČs, mohu přistoupit k vyličení konkrétní kolínské situace, která předcházela vzniku místní náboženské obce.

Myšlenkou vzniku národní církve¹² byli nadšeni lidé po celé republice. O tom svědčí masové přestupy členů římskokatolické církve k CČs. Obyvatelé jednotlivých měst si vyhledávali informace o nové církvi a snažili se shromažďovat a zakládat náboženské obce právě ve svém městě.

Také kolínští obyvatelé měli podobný zájem o novou církev. Proto zahradník Jindřich Vlk a účetní Josef Strnad začali jednat o možnostech založení náboženské obce CČs v Kolíně. Na počátku roku 1920 požádali místního římskokatolického děkana Václava Sixtu,¹³ jestli by nesloužil mši v češtině. Ten to ale odmítl. A na to mu údajně Jindřich Vlk odpověděl: „Tak si to uděláme sami a založíme v Kolíně Církev československou.“¹⁴ Spojili se proto ještě s ředitelem finančního úřadu Janem Wagnerem, se správcem katastrálního úřadu Antonínem Janíkem a nakonec se správcem městského vodovodu Janem Růžkem.

Tato skupina začala připravovat vše pro vznik náboženské obce CČs v Kolíně. Její členové v Praze vyjednali, aby do Kolína přijel kněz CČs, který by zde udělal informační přednášku o CČs a také vykonal bohoslužbu. Obojí bylo domluveno na 28. srpna 1920. Přednášet i sloužit měl přijet farář Ferdinand Tichý. Antonín Janík popisuje události, které předcházeli této

¹² CČs byla založena 8. ledna 1920 v Národním domě na Smíchově v Praze.

¹³ Václav Sixta se v Kolíně proslavil především svým zájmem o moderní umění, a protože byl přítelem Františka Bílka, také i tím, že od něj objednal Křížovou cestu pro chrám sv. Bartoloměje v Kolíně.

¹⁴ Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 8.

úvodní přednášce, velmi dramaticky.¹⁵ V místní sokolovně už prý byli shromáždění všichni zájemci o novou církev. Jenomže na nádraží ho zástupci Kolínských zájemců o CČs očekávali zbytečně, jelikož nikdo nepřišel. Ve chvíli se bezmocně radili, co budou dělat, přišel k nim nějaký muž a nabídl jim svou pomoc. Poté, co mu vysvětlili situaci, ukázalo se, že tento muž je Bohumil Uher, shodou okolností kněz CČs, který jede navštívit své rodiče. Ihned ho samozřejmě přemluvili, aby jim pomohl z nepříjemné situace a zastoupil kněze, který se nedostavil. Přestože byl Bohumil Uher naprosto nepřipravený, mluvil údajně tak zajímavě, že se téměř všichni přítomní přihlásili do CČs. K tomu se asi v polovině jeho promluvy do sokolovny dostavil také zástupce za nepřítomného kněze Ferdinanda Tichého, pan Vaněk, který přednášku dokončil. Dalo by se tedy říci, že počáteční kroky ke vzniku CČs v Kolně se setkaly s velkým úspěchem.

Za několik dní dostal Jindřich Vlk od pražského římskokatolického biskupa Františka Kordače dopis, ve kterém ho biskup varoval a prosil, aby CČs v Kolíně nezakládal. Podle všeho si z toho si ale Jindřich Vlk nedělal těžkou hlavu, protože už koncem září 1920 sloužil farář Bohumil Uher první kolínskou českou bohoslužbu v kostele sv. Jana Křtitele. Tento původně římskokatolický kostelík, nyní ve vlastnictví města Kolína, CČs propůjčila městská rada dne 27. září 1920. Římskokatolická odvěta na sebe nedala dlouho čekat, hned druhý den se proti tomuto zapůjčení postavil výše zmiňovaný děkan Václav Sixta, který dokonce podal žalobu o zabránění kostela. Žalobu ale soud zamítl, protože zjistil, že městská rada kostel zapůjčila CČs dobrovolně.

Již 16. října 1920 navštívil CČs v Kolíně patriarcha CČs Karel Farský. Přednášel v sokolovně a další den sloužil bohoslužbu s promluvou, kterou si získal přízeň publika.¹⁶ A dne 7. listopadu 1920 se konala

¹⁵ Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 8.

¹⁶ Patriarcha Farský byl údajně velmi charismatický muž, který si uměl lidi získat.

František Kovář ho ve svém příspěvku Vzpomínka popisuje jako muže štíhlé

ustavující valná hromada. Zde byla zvolena prozatímní rada starších, jejíž předsedou se stal Jindřich Vlk.¹⁷

vysoké postavy a přísného vzhledu, někdy strohého, který byl zároveň pozorný k lidem a ochotný jim kdykoli pomoci, přitom ale sám lidskou společnost nevyhledával, i když byl výborným společníkem. Karel Farský byl vůdčí osobností, mužem silného ducha a hluboké živé víry, pracovitým, skromným, vzdělaným a inteligentním, vysokých mravních kvalit a cílevědomým. Kovář (1956).

¹⁷ Místopředsedou se stal Václav Sedláček, jednatelem Antonín Janík, pokladníkem Josef Strnad, matrikářem Jan Kysela a správcem kostela Jan Wagner. Pamětní kniha, s. 10.

3 DUCHOVNÍ SPRÁVA NÁBOŽENSKÉ OBCE

V této kapitole bych se ráda věnovala duchovní správě kolínské náboženské obce CČs, jejíž duchovní měli za úkol vykonávat bohoslužby kromě Kolína také v okolních vesnicích – v Býchorech, Červených Pečkách, Jestřábí Lhotě, Pašince, Ratboři, Starém Kolíně, Třech Dvorech, Týnci nad Labem a Velkém Oseku. Chtěla bych se tu zabývat těmi faráři, kteří zde v daném období působili. Pokusím se zde přiblížit něco málo z jejich života. A dále považuji za důležité zmínit se i o katechetech. Katechetů bylo v náboženské obci docela hodně a byli značně vytížení. Kolínská obec byla totiž relativně velká a katecheticky působila na mnoha školách v Kolíně i jeho okolí.

3.1 Faráři

Kolínská náboženská obec nemohla zpočátku své existence získat stálého duchovního, trvalo jí to asi půl roku od svého založení. Do této doby do Kolína přijížděli vypomáhat faráři převážně z Prahy nebo okolních náboženských obcí. Zde ale uvádím pouze stále duchovní a jejich krátké životní medailonky.

3.1.1 František Paplhám

Na mimořádné valné hromadě 28. listopadu 1920 byl zvolen prvním duchovním správcem František Paplhám, který do té doby¹⁸ působil jako farář CČs v Chotusicích u Čáslavi.

František Paplhám se narodil 28. listopadu 1879 v Račiněvsi u Roudnice nad Labem. Vystudoval gymnázium v Roudnici nad Labem, kde v roce 1901 odmaturoval a dále studoval v Hradci Králové bohosloví. Zde byl

¹⁸ V Chotusicích působil v letech 1920–1921.

také roku 1905 vysvěcen na kněze. Do roku 1906 působil v Třeboníně na Čáslavsku, do roku 1911 v Kutné Hoře a do roku 1920 v Bykání. Roku 1920 odešel jako duchovní CČs do Chotusic a krátce poté do Kolína, kde byl potvrzen od 1. ledna 1921

Protože se Františku Paplhámovi nepodařilo sehnat v Kolíně byt, byl nucen dojíždět veřejnou dopravou z Chotusic. Proto jezdil do Kolína pouze na neděle a svátky. Přesto pro něj bylo dojíždění fyzicky náročné a finančně nákladné. Po půl roce František Paplhám onemocněl a vzdálil se do ústraní a ke 30. červnu 1921 na funkci kolínského faráře rezignoval.

Později ještě působil jako farář v Praze na Starém Městě, ale po krátké době přešel do soukromí, kde 31. ledna 1929 zemřel.

3.1.2 Hynek Zdík Široký

Když na svou funkci rezignoval František Paplhám, byla 2. srpna 1921 svolána mimořádná valná hromada. Na místo duchovního byl zvolen Hynek Zdík Široký, který do té doby působil jako farář CČs v Červeném Kostelci. Do Kolína nastoupil k 1. září 1921.

Hynek Zdík Široký se narodil 24. září 1886 v České Skalici. Vystudoval gymnázium v Hradci Králové, kde v roce 1905 odmaturoval a dále studoval do roku 1907 filozofii v Praze a potom ještě do roku 1909 teologii v Praze. Nakonec studoval do roku 1911 v semináři v Hradci Králové. Téhož roku byl vysvěcen na kněze a působil rok v Nechanicích. Pak působil na různých místech, včetně premonstrátského kláštera v Želivě. Roku 1920 nastoupil jako farář CČs v Červeném Kostelci.

Hynek Zdík Široký byl v Kolíně velmi vážený, vykonal mnoho přednášek o CČs a teprve za jeho působení začala být kolínská náboženská obec soustavně a plánovitě organizovaná. Přesto všechno se 25. března 1923 své funkce vzdal.

3.1.3 Jan Amos Tabach

Na mimořádné valné hromadě konané 17. června 1923 byl zvolen¹⁹ kolínským farářem po Hynku Zdíku Širokém Jan Tabach, který do té doby působil jako duchovní správce v Třebíči. Do Kolína nastoupil 1. července 1923.

Jan Tabach se narodil 15. května 1891 v Kozlovicích u Místku. Vystudoval gymnázium v Místku, kde v roce 1912 odmaturoval a dále studoval bohosloví na teologické fakultě v Olomouci. Zde byl také roku 1916 vysvěcen na kněze. V letech 1921 až 1926 ještě studoval na právnické fakultě v Brně. Po vysvěcení působil v Kyjově, v Ivanovicích a od roku 1918 v Tovačově. Od roku 1920 působil rok a půl v Prostějově jako kaplan bývalého modernisty Karla Dostála Lutinova. Díky jeho vlivu vstoupil do CČs, kde nastoupil v roce 15. října 1921 na místo duchovního v Třebíči. Protože třebíčská náboženská obec byla příliš velká a Jan Tabach měl zdravotní problémy,²⁰ musel se svého místa vzdát a přijal místo v Kolíně, kde působil jako duchovní až do roku 1945.

V roce 1941 byl zvolen východočeským biskupem, ale do úřadu byl uveden až v roce 1945.²¹ Biskupský úřad vykonával v letech 1945 až 1953. Zemřel 1. března 1971.

¹⁹ S Janem Tabachem se do konkurzu přihlásili faráři: Holzman z Holic, Svoboda z Chrudimi a Průcha z Bratislavi. Zvolen byl Jan Tabach 157 z 203 hlasů. Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, str. 6.

²⁰ Jan Tabach pravděpodobně trpěl nějakou chorobou dýchacího ústrojí, protože 4.dubna 1932 píše za diecézní radu CČs v Hradci Králové biskup Stanislav Kordule ústřední radě CČs v Praze, že si Jan Tabach požádal o zdravotní dovolenou v luhačovickém inhalatoriu. Fond Korespondence Václava Lemberka, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-48 č. i. 49.

²¹ Akt provedl biskup-správce církve Ferdinand Stibor a předseda Ústřední národní správy CČs dr. Miroslav Novák. *Oznámení Ústřední národní správy CČS o ordinaci a uvedení v úřad biskupa Jana A. Tabacha 21. června 1945*, ÚAM CČSH, Neinventovaný fond Miroslava Nováka.

3.2 Katechetové

Ani katechetů se kolínské náboženské obci zpočátku své existence nedostávalo. Obec se hlavně v prvních dvou letech rychle rozrůstala,²² v březnu roku 1921 měla již 759 žáků a bylo zapotřebí více pomocníků pro vyučování náboženství (kromě Kolína i na venkovských školách). Domnívám se, že práce katechetů a učitelů náboženství je pro udržení členského potenciálu náboženské obce a výchovu mladých velmi důležitá, a proto tu alespoň okrajově zmíním katechety a učitele náboženství, i místa, kde tato výuka probíhala. Mým cílem v této podkapitole není podat informace o jednotlivých osobách, ale ukázat, že katechetové a učitelé náboženství byli důležití, bylo jich docela hodně a rozhodně měli co na práci – učili na mnoha místech nejen v Kolíně.

Napřed výuku obstarával farář sám, později s manželkou člena rady starších Ferdinanda Prágra, Luisou Prágrovou, která už ale byla starší a nemohla zvládnout další školy. Zkoušku z náboženství vykonala také manželka prvního předsedy rady starších Jindřicha Vlka, Olga Vlková, ale příslušníci církve si nepřáli, aby náboženství vyučovala, pravděpodobně proto, že se jim zdála nesympatická. V těchto prvních letech začala vypomáhat na kolínských školách také paní Rudišová, která ale později vystoupila z CČs zpět do římskokatolické.²³ Následně v prvních dobách ještě

²² 12. března 1921 podávala rada starších žádost k zemské školní radě o učitele náboženství a v ní vypsala počet svých současných žáků náboženství. Na čtyřech obecných školách měla 44 žáků náboženství, na měšťanských školách 232 žáků, na gymnáziu 42 žáků a na řemeslnických školách 11 žáků, tj. celkem 759 žáků. Žádost o obsazení dvou míst 7 československých učitelů náboženství, archivní složka ÚAM CČSH signatura: a I-5 č. i. 10/III a 31).

²³ Paní Rudišová vystoupila z CČs zpět do římskokatolické, protože její manžel se měl stát kmotrem při římskokatolickém biřmování, ale biskup Kordač ho k tomuto obřadu nechtěl jako člena CČs pustit. Paní Rudišová to pokládala za velké ponížení, když člen CČs má tak malou cenu, že nesmí být kmotrem

vyučovali Justin Čermák v Týnci nad Labem, Kojících a Starém Kolíně, Josef Zápotocký v Ovčárech, Karel Kratochvíl v Lošanech, pan Trojan ve Veltrubech, Jan Komers v Býchorech, F. Petránek v Jestřábí Lhotě a pan Haták v Lošanech.²⁴ Ve školním roce 1927/1928 nastoupila na místo výpomocné učitelky Milada Veselá, která v kolínské náboženské obci působila do konce března 1929, kdy místo ní byla ustanovena Emilie Vlachová.

Od 1. září 1923 byl katechetou Ladislav Kopal, dříve duchovní správce ve Vlašimi. V kolínské náboženské obci setrval až do 1. prosince 1929, kdy byl ustaven nadporučíkem vojenské duchovní správy CČs v Praze²⁵ a od 30. září 1928 byl členem diecézní rady v Hradci Králové. Po něm nastoupil jako výpomocný katecheta v roce 1929 Bohumil Jebavý, ale již 1. února 1931 byl přeložen do Hlinska. Jako definitivní katecheta působil od roku 1930 Josef Zíka, který do té doby působil jako duchovní správce a katecheta v Chrástanech u Litoměřic. Josef Zíka zůstal v kolínské náboženské obci až do roku 1945. Jako pomocný duchovní působil místo Ladislava Kopala v letech 1930–1931 novokněz Bedřich Klouček, a když odešel do Semil, nastoupil po něm mezi lety 1931–1932 Vladimír Hnízdo, dříve farář v Kostelní Lhotě u Poděbrad.

Po odchodu Ladislava Kopala vyučoval na gymnáziu farář Jan Tabach, ale bylo zapotřebí další síly na výpomoc na venkovských školách. 15. října 1931 získala náboženská obec pro výuku Jiřinu Krpatovou, která dříve učila náboženství v Novém Bydžově. Jiřině Krpatové byla přidělena výuka dívek v severním Kolíně a výuka v západním Kolíně, dále v Ovčárech, Býchorech, Veltrubech, Sendražicích, Starém Kolíně, Nebovidech a Červených Pečkách. Na občanských školách tou dobou učil Josef Zíka, na obecných školách v Kolíně a Jestřábí Lhotě vyučoval Jan Tabach. Vladimír

římskokatolického břimovance.

²⁴ Pamětní kniha, s. 14–15.

²⁵ Ve vojenské duchovní správě působil mezi lety 1929–1939.

Hnízdo učil v severním a západním Kolíně a v Radovesnicích, Lošanech, Křečhoři a Nové Vsi. Luisa Prágrová učila ve východním Kolíně a Velkém Oseku. Eva Vlachová vyučovala chlapce v severním Kolíně a v Týnci nad Labem, Kojicích, Třech Dvorech, Konárovicích, Pašince, Ratboři a Velimi.

Od 1. září 1932 byl ustaven pro Kolín pomocný duchovní Jaroslav Surý ze Smiřic, který zde setrval do roku 1933,²⁶ protože 31. ledna 1933 chtěla rada starších obsadit druhé katechetické místo. Diecézní rada tehdy na toto místo doporučila Jana Parkána, který do té doby působil jako farář v Humpolci, a na jeho místo měl nastoupit Jaroslav Surý. V červenci 1933 byl tedy jmenován katechetou Jan Parkán, který v Kolíně působil až do roku 1943, kdy byl během druhé světové války uvězněn. V únoru 1934 byl Josef Zika, do té doby kolínský definitivní katecheta, schválen jako pomocný duchovní. V roce 1936 nastoupil ještě pomocný učitel náboženství z Čáslavi, Josef Zadrobil.

²⁶ Jaroslav Surý zde podle Procesu ustavování a duchovní správy náboženských obcí církve československé husitské 1920–2000 zůstal jen do konce roku, ale přikláním se k datu 1933, protože informace jsou zde velmi nepřesné a některé chybí úplně, např. jako první kolínský farář je tu uveden až Jan Tabach, který byl ve skutečnosti až třetím farářem.

4 KOSTEL SV. JANA KŘTITELE

Kapitolu o kostelu sv. Jana Křtitele jsem do své práce zařadila především kvůli jeho velké důležitosti pro náboženskou obec v přibližně prvních deseti letech její existence. Byl sice dočasným a ne příliš vhodným, ale zato jediným bohoslužebným prostorem, který náboženská obec měla k dispozici a který prakticky umožnil její fungování. Chtěla bych se zde okrajově věnovat několika událostem souvisejícím s náboženskou obcí a tímto kostelem, hlavně bych tu ale chtěla zmínit trochu z historie kostela a jeho popis. Velký význam tohoto kostela vidím v tom, že byl jakýmsi „odrazovým můstkem“ a předstupněm ke stavbě sboru Mistra Jana Husa.

Po založení CČs v Kolíně bylo potřeba najít nějaký bohoslužebný prostor. V úvahu připadal snad nejvíce již delší dobu opuštěný a nijak nevyužívaný malý kostel sv. Jana Křtitele na Kutnohorském předměstí Kolína. Svou pozornost na něj tehdejší zakladatelé církve zaměřili nejen díky výhodné poloze ve středu města, ale také díky jeho husitské minulosti.

Dne 27. září 1920 propůjčila městská rada tento kostel CČs do užívání. Julius Komrs jako náměstek starosty předal za městskou radu klíče zástupcům CČs.²⁷ První českou mši zde sloužil koncem září 1920 farář Bohumil Uher, jako první československý kněz v Kolíně. Tento kostelíček tehdy doslova „praskal ve švech“, když se zde shromáždilo mnoho lidí zvědavých na novou církev. Přestože náboženská obec byla ráda, že získala místo pro bohoslužebná shromáždění, byl tento kostel pro rozrůstající se společenství malý. Kostelík nevyhovoval náboženské obci hygienicky ani esteticky, a tak začala náboženská obec přemýšlet o vlastní budově. Ani ne rok po zapůjčení kostela, 18. dubna 1921, psala náboženská obec

²⁷ Těmito zástupci byli Jindřich Vlk a Antonín Janík, kteří za přítomnosti kostelníka Vokouna a pana Standtnera kostel otevřeli a vyhotovili soupis věcí v kostele. Kostel potom zamkli vlastním zámkem.

ústřednímu výboru, že bylo odsouzeno dvanáct lidí, z toho deset členů rady starších k trestu žaláře za to, že náboženská obec CČs v Kolíně zabrala kostel sv. Jana Křtitele a požádala o intervenci poslanců a projednání návrhu o spoluužívání kostela a far.²⁸ Zřejmě tato událost uspořádala přípravy ke stavbě vlastního sboru a už v roce 1922 byl zřízen stavební fond na stavbu budoucího sboru. V roce 1924 byla náboženská obec požádána okresní politickou správou, aby kostel sv. Jana Křtitele odevzdala církvi římskokatolické, která si na něj dělala nárok. To ale náboženská obec neudělala, takže roku 1925 byla znovu vyzvána k odevzdání kostela. Náboženské obci se ale podařilo vyjednat, aby kostel mohla opustit teprve ve chvíli, kdy si postaví vlastní sbor. Podobně byla žádána o vydání kostela ještě i v roce 1928, tehdy už ale byla přímo nařčena z toho, že kostel zabrala.

4.1 Historie kostela sv. Jana Křtitele

První zpráva o kostele sv. Jana Křtitele pochází z roku 1359. V ní se píše, že kutnohorský zlatník Bernard Eisengraber věnoval 2 kopy grošů jako plat pro špitálního kaplana za čtení mší.²⁹ Také víme, že koncem 14. století disponoval kostel značným majetkem.³⁰ V době husitské bylo v kostele zařízeno vše podle slov Jana Husa, tedy tak, že kněží nevlastnili žádné světské statky. Všechna farní obročí byla tehdy převedena na obecní jmění, z jehož výnosu obec vyplácela kněžím³¹ mzdu a přebytek věnovala na kostel, školy a chudé. Díky své tehdejší poloze mimo město byl kostel zřízen od počátku jako špitální. K tomuto účelu sloužil až do roku 1518, kdy byl zřízen nový útulek pro nemocné poblíž chrámu sv. Bartoloměje. Proto byl také původně okolo kostela také hřbitov, který byl v roce 1882 zrušen.

²⁸ Archivní složka ÚAM CČSH signatura: a I-5 č. i. 10/IIIa 31).

²⁹ Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 11.

³⁰ Vlastnil louky, pole, zahrady a úroky z nadací.

³¹ V této době sloužili v kostele sv. Jana Křtitele husitští kněží.

V letech 1497–1500 byl kostel v nájmu jistého souseda Štancla.³² Za celé 15. století už nemáme o kostelu jiné zprávy. Zřejmě proto, že při požáru kolínské radnice byly všechny listiny kromě privilegií zničeny. Během třicetileté války³³ kostel zpustl a chátral až do roku 1652, kdy kolínský měšťan Daniel Hyttich³⁴ věnoval na jeho opravu nemalý finanční obnos a podobně přispěli i roku 1656 Řehoř Šubert³⁵ a roku 1665 rytíř Jan Baralič.³⁶ Díky těmto příspěvkům bylo možné kostel uvést do stavu, že se zde mohly v letech 1681–1706 opět konat bohoslužby.

V roce 1747 byl kostel přestavěn do dnešní podoby i s věžičkou. Dále byla zaklenuta loď a kostel získal barokní podobu. V roce 1765 byl díky daru pražského kněze Cyrila Lothringera pořízen hlavní oltář a i s kazatelnou byl pozlacen a v roce 1861 byl pořízen nový krov s moravskou břidlicí. V roce 2007 dostal kostel novou střechu. V současné době ho využívá ke svým bohoslužbám pravoslavná církev.

4.2 Popis kostela

Kostel sv. Jana Křtitele byl postaven asi v první třetině 14. století převážně v gotickém slohu. Původně šlo o kamennou stavbu bez věže. Kostel je jednolodní s pravoúhle zakončeným presbytářem. Nad ním se původně tyčila hranolová chórová věž, která ale byla později snesena. „Presbytář je sklenut gotickou křížovou klenbou s žebry klínového profilu, v jižní a severní stěně je prolomen původními hrotitými okny s gotickou kamennou kružbou.

³² Podle manuálu Jakuba, radního písaře z let 1494–1497 v Památníku sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 12.

³³ Třicetiletá válka probíhala v letech 1618–1648.

³⁴ Daniel Hyttich poskytl na opravu kostela 10 kop míšenských. Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 12.

³⁵ Řehoř Šubert poskytl na opravu kostela 3 kopy míšenských. Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 12.

³⁶ Jan Baralič poskytl na opravu kostela 20 zlatých. Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 12.

V jižní stěně lodi je původní vstupní gotický portál s profilovaným ostěním.³⁷ Průčelí má pozdně renesanční štít, na němž je umístěn kovaný dvojité kříž. Ve výklenku je potom dodnes umístěna poškozená socha sv. Jana Křtitele z poloviny 18. století.

V interiéru kostela se dochovaly zajímavé umělecké památky převážně z 18. století. Z chrámu sv. Bartoloměje sem byla přenesena Křížová cesta z let 1759 – 1760, dále je zde barokní kazatelna z roku 1715, kterou vyřezal kutnohorský řezbář z okruhu Františka Martina Ketterbauera a hlavní oltář z roku 1747 z dílny Richarda Jiřího Práchnera. „Loď je sklenuta barokní plackovou klenbou na pasech, kterou pokrývá cyklus nástěnných maleb z roku 1747.“³⁸ Výjevy zobrazené na nástěnných malbách znázorňují andělský chór a scény z legendy o sv. Janu Křtiteli. Tyto malby byly ale restaurovány až v roce 1936, tedy v době, kdy ho už CČs nevyužívala.

³⁷ ŠULC, Roman; KUBKA, Jan. Kolín – kostel sv. Jana Křtitele.

³⁸ ŠULC, Roman; KUBKA, Jan. Kolín – kostel sv. Jana Křtitele.

5 SBOR MISTRA JANA HUSA

Tuto kapitolu bych chtěla věnovat největšímu a nejnáročnějšímu projektu kolínské náboženské obce, jejímu vlastnímu sboru, pojmenovanému podle Jana Husa. Jde o stavbu architektonicky velmi zajímavou, ačkoli nebyla postavena podle prvního, podle mého názoru zajímavějšího, návrhu. Členy náboženské obce stála spousta úsilí v mnoha směrech – od obstarání pozemku, architektonického návrhu a peněz, přes samotnou realizaci stavby, až po dlouhodobé splácení dluhů. Ráda bych se zde zmínila o prvních krocích, které náboženská obec musela podniknout ještě před samotnou stavbou, o architektovi, který navrhl konečnou podobu stavby, o získávání financí na realizaci sboru, o průběhu samotné stavby a samozřejmě také o architektuře již postaveného sboru.

5.1 Cesta k vlastnímu sboru

Protože byla v roce 1924 náboženská obec vyzvána, aby kostel sv. Jana Křtitele odevzdala církvi římskokatolické, která si na něj dělala nárok, požádala rada starších město Kolín o darování místa pro nový sbor na Vinařického náměstí.³⁹ Náboženská obec si toto místo nevybrala náhodou, ale na doporučení patriarchy Karla Farského, který byl tímto místem při návštěvě Kolína v létě roku 1924 nadšen.⁴⁰ Tato žádost ale byla městskou radou zamítnuta, protože náměstí bylo v té době parkem s nákladně vytvořeným dětským hřištěm, nehledě na to, že město považovalo obojí za potřebné. Do toho se ale opět ozývala žádost o navrácení kostela sv. Jana

³⁹ Dnes se Vinařického náměstí jmenuje Husovo.

⁴⁰ V Památníku sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně píše Jan Tabach, že při této návštěvě o Vinařického náměstí Karel Farský prohlásil: „Toto místo jest pro váš sbor zrovna jako stvořeno.“ Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 13.

Křtitele. Rada starších tedy alespoň vyjednala, že kostel vrátí teprve ve chvíli, kdy si postaví vlastní sbor.

V srpnu 1925 byla podána znovu žádost na městskou radu o darování místa na Vinařického náměstí. Městská rada žádost teprve v listopadu předala komisi pro úpravu města, která se ovšem nijak nevyjádřila. Z toho důvodu rada starších začala hledat jiné možnosti a požádala školní radu o pozemek, který patřil ke škole Komenského. Jenomže i tato žádost byla zamítnuta, protože škola měla v plánu se do budoucna rozšiřovat a pozemky tudíž sama potřebovala.

Rada starších nepřestávala usilovat o stavební místo pro svůj nový sbor na Vinařického náměstí až do 20. dubna 1927, kdy se městská rada usnesla na darování pozemku na dolní části Vinařického náměstí náboženské obci CČs. O definitivní přiřazení pozemku se zasloužili hlavně Vincencie Erbenová, Václav Škramovský a Antonín Janík. Pozemek byl zapsán do pozemkových knih jako majetek náboženské obce. Rada starších byla tehdy vyzvána, aby předložila plán velikosti objektu.⁴¹

Na konci roku 1928 byl pověřen architekt František Potůček⁴² vypracováním plánu budovy.⁴³ Jeho plány, které schválila i diecézní rada v Hradci Králové, bohužel nevyhovovaly z technických a architektonických důvodů městské radě, která je dvakrát zamítla. Na doporučení městské rady byl pověřen vyhotovením nových plánů Ing. arch. Vladimír Wallenfels.⁴⁴ Jeho

⁴¹ Plán velikosti sboru zdarma pro náboženskou obec vyhotovil Ing. Veletovský.

⁴² František Potůček byl stavitelem v Holicích. Mnoho zpráv o něm nemáme, víme ale, že v roce 1893 si otevřel stavební kancelář v Hradci Králové a v roce 1925 se zúčastnil soutěže na městské průmyslové museum v Pardubicích, kde skončil na třetím místě. V roce 1925 také projektoval a stavěl Sbor CČs v Pardubicích. Vlček; Hilmera (2004, s. 523)

⁴³ Vypracování provedl František Potůček za částku 20.000 Kč. Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 13.

⁴⁴ Vypracování provedl podle Pamětní knihy za částku 15.000 Kč. Městská rada doporučila, aby plány sboru navrhl Ing. arch. Vladimír Wallenfels, který byl

návrh byl ještě pozměněn podle požadavků diecézní rady a následně ho schválila i městská rada.⁴⁵

Dne 28. června 1931 se za hojně účasti příslušníků církve i jiných hostů, zástupců místních úřadů a společností a východočeského biskupa Stanislava Korduleho⁴⁶ konala slavnost položení základního kamene.⁴⁷

5.2 Vladimír Wallenfels

Vladimír Wallenfels byl architektem a urbanistou, který působil v Praze a tvořil v duchu purismu⁴⁸ a funkcionalismu.

Narodil se 17. srpna 1895 ve Svatém Poli u Dobříše. Vladimír Wallenfels studoval mezi lety 1921–1924 na pražské Akademii, kde byl jeho učitelem profesor Josef Gočár.⁴⁹ Začínal jako spolupracovník architekta

vrchním technickým komisařem zemského úřadu v Praze. Byl známý jako projektant sociálních ústavů v Krči, úředních budov v Ostravě a mnoha jiných veřejných budov.

⁴⁵ V původním Potůčkově projektu měl být sbor situován napříč, ve Wallenfelsově podélně, oba v dolní části Vinařického náměstí.

⁴⁶ Stanislav Kordule žil v letech 1885–1940, v letech 1928–1940 byl druhým východočeským biskupem.

⁴⁷ Slavnostní poklep při pokládání základního kamene učinili: východočeský biskup CČs Kordule, farář českobratrské církve evangelické Novák, za staršovstvo církve českobratrské evangelické pan Novotný, za izraelskou náboženskou obec rabín Feder, za kolínskou městskou radu starosta Verunáč, starosta Velkého Oseka Špinka, řídící učitel Zápotocký z Ovčár, farář Volf z Plaňan, katecheta Bervid z Kutné Hory, farář Vaňous ze Zásduk, předseda rady starších náboženské obce CČS Kolín Kubrt, za stranu sociálně demokratickou pan Petrák a za stranu národně sociální poslankyně Šmejcová. Okresní úřad se omluvil.

⁴⁸ Purismus je architektonický směr, který po roce 1918 komponoval výtvarné elementy podle hledaného matematického řádu s cílem dosáhnout účelové dokonalosti. Petráčková, V. (2001, s. 638).

⁴⁹ Josef Gočár (1880–1945) byl jedním z nejvýznamnějších českých architektů první poloviny 20. století. Napřed tvořil v duchu dynamického českého kubismu (rondokubismu), později ve výtvarně pojetém funkcionalismu. Většinu svých děl

Josefa Havlíčka.⁵⁰

Již v roce 1920 se přihlásil do soutěže o typ malých hospodářských statků, kde se umístil se svým spolužákem Františkem Fialou na třetím místě. V roce 1922 se zúčastnil veřejné architektonické soutěže, kde projektoval malý úřednický či dělnický domek a se svým spolužákem, opět Františkem Fialou, zvítězil. V roce 1923 se znovu s Františkem Fialou zúčastnil soutěže, tentokrát o umělecký pavilón v Moravské Ostravě, kde obsadili jedno ze dvou druhých míst. Podle jejich projektu pak byla stavba skutečně vystavěna. Ve stejném roce se ještě zúčastnil soutěže o regulaci pobřežní části Malé Strany v Praze, ve které se umístil na druhé pozici.

Po ukončení studia, v letech 1925–1926, stavěl Vladimír Wallenfels nájemní domy číslo popisné 679 a 680 v Kafkově ulici v Dejvicích. Kromě toho také vstoupil do dvou urbanistických soutěží. Jednak do soutěže o regulaci Malé Strany v Praze a potom také o částečný zastavovací plán Kolína. V Kolíně byl podle jeho projektu postaven v roce 1932 Sbor CČs a v Praze-Krči také Klárův ústav slepců. V roce 1934 byla povolena podle jeho projektu stavba puristického obytného domu číslo popisné 1553 v ulici Na Dionýsce v Dejvicích. Mezi jeho dílo patří také projekt Pírkova sanatoria v Mladé Boleslavi. Vladimír Wallenfels zemřel 29. června 1962.

5.3 Sběr finančních prostředků

V roce 1922 byl zřízen radou starších stavební fond na stavbu budoucího sboru a v roce 1924 už v něm bylo nashromážděno 25 tisíc Kč.⁵¹ Koncem července 1926 měla náboženská obec ve stavebním fondu

realizoval v Praze a v Hradci Králové (v Hradci Králové projektoval také Ambrožův sbor CČs, realizovaný v letech 1926–1929).

⁵⁰ Josef Havlíček (1899–1961) byl sice konstruktivistou, ale zabýval se zejména výtvarným plastickým řešením budov. Zároveň byl malířem, sochařem a uměleckým výtvarníkem.

⁵¹ Přesně 25 050 Kč. Pamětní kniha, s. 36.

nastrádaných téměř 31 tisíc Kč.⁵² V roce 1929 byla uspořádána sbírka do stavebního fondu, ve které bylo vybráno 47 tisíc korun.

K velké smůle stavba nového sboru spadala do období hospodářské krize,⁵³ a tudíž bylo velmi obtížné opatřit si dostatečný finanční obnos. Rozpočet stavby byl 950 tisíc Kč, jenomže ve stavebním fondu bylo na začátku stavby jen 150 tisíc Kč a na konci stavby jen 180 tisíc Kč. Náboženské obci byla přímo na stavbu sboru slíbena finanční podpora z veřejných prostředků, ale díky finanční krizi nikdy nebyla realizována. Navíc kvůli tomu, že náboženská obec nemohla dlouho sehnat místo pro stavbu sboru, promeškala dvakrát možnost získání subvence od ústřední rady ve výši 350 tisíc Kč.

Náboženská obec se tedy odhodlala k půjčce v bance. Ale ani to se neobešlo bez problémů, protože stavební objekt se bance nejevil nijak výnosně. Nakonec se podařilo získat půjčku na stavbu sboru u České hypoteční banky v Praze. Navíc se náboženská obec pokusila získat státní stavební příspěvek⁵⁴ od ministerstva sociální péče, čímž obdržela asi 20 tisíc Kč.

Složitější ale bylo získat půjčku na zaplacení řemeslnických prací. Náboženská obec jednala se Zemskou bankou v Praze, ale banka v důsledku hospodářské krize neměla dostatek hotovosti a vyplacení půjčky neustále oddalovala. Nakonec ale peníze vydala a rozpočet na stavbu se podařilo zajistit. Také ústřední rada CČs slíbila, že bude každý rok přispívat náboženské obci částkou 20 tisíc Kč. Nakonec se ještě podařilo oproti

⁵² Ke dni 29. 7. 1926 bylo našetřeno 30.923 Kč. Pamětní kniha, s. 44.

⁵³ Dne 24. října 1929 došlo ke krachu na newyorské burze (tzv. „černý čtvrtek“), zejména kvůli nepoměru mezi poptávkou a nabídkou (kvůli nadvýrobě). Situace se zhoršovala až do roku 1933. I u nás prudce klesala průmyslová výroba, a to v roce 1933 až na 60 % oproti roku 1929. Docházelo tak k hromadným bankrotům drobných podnikatelů a nezaměstnanost se zvyšovala až na více než 17 % v roce 1934.

⁵⁴ Na základě zákona o produktivní péči o nezaměstnané.

původnímu finančnímu plánu ušetřit asi 100 tisíc Kč. V tuto chvíli už bylo možné se stavbou sboru začít.

5.4 Průběh stavby sboru

Stavba byla zahájena 28. srpna 1931. Výkop udělali během tří týdnů přímo členové rady starších a dalších 40 dělníků. Potom byly položeny železobetonové základy pod budovou sboru a pod věží. Dále se vyzdívaly základy pod farní budovou a pokládala se izolace. Tomu všemu přihlíželo mnoho zvědavých diváků. Radě starších záleželo kvůli nedostatku peněz na tom, aby náklady na stavbu byly co nejnižší, ale na druhou stranu usilovala, aby to neubíralo na kvalitě odvedené práce. Snažila se tedy, aby zakázky na řemeslné práce byly zadávány přednostně členům CČs, ale také aby zároveň byla práce provedená odborně a solidně.

Na konci listopadu 1931 už byla stavba zastřešená. Na střechu byla položena tepelná a zvuková izolace a byla pokryta měděným plechem. Během února 1932 byla udělaná kanalizace a vodovody. Hned potom následovalo osazení sboru a přednáškového sálu železnými okny a osazení věže železnými žaluziemi. Poté byla instalována elektřina, ústřední topení a byly postaveny všechny schody. V dubnu a květnu 1932 už bylo provedeno jen několik posledních prací, jako zasklení oken, položení podlah a vymalování.

Slavnostní otevření dokončeného sboru proběhlo 12. června 1932, na výročí pohřbu prvního patriarchy CČs Karla Farského, tedy ani ne rok po započetí stavby.

5.5 Architektura sboru

5.5.1 Exteriér

Husův sbor v Kolíně je umístěn uprostřed dolní části dnešního Husova náměstí,⁵⁵ s průčelím směrem na západ. Sbor byl postaven v modernizovaném řeckém slohu, „který pracuje s velkými plochami a klasickými liniemi“⁵⁶ a tvoří ho dvě části. Jednou je vlastní sbor, ke kterému patří i přednáškový sál v přízemí. Druhou jsou administrativní a obytné prostory.

Vstup do sboru tvoří terasovité schodiště, přilehlé k západní a jižní straně budovy a ohraničené tenkými zídkami z umělého kamene. Nad vchodem do sboru je přístřešek, který má chránit vstup před deštěm.⁵⁷ Střecha nad sborem je kvůli akustice uvnitř sboru atypicky řešená, jakoby do tvaru mušle. Nad kůrem u průčelní zdi je střecha nejvyšší⁵⁸ a v mírně klesajícím oblouku klesá k zadní stěně kněžiště.⁵⁹ Severní a jižní stěnu kvůli dostatku světla uvnitř sboru tvoří po celé délce skleněné plochy, které jsou umístěny na pětimetrovém zděném podkladu. Aby vynikl hlavně sbor, je střecha farní budovy rovná a obytná část je ze západní strany zakrytá mohutným schodištěm vedoucím ke vstupu do sboru.

Celá budova je až do úrovně sboru omítnuta umělým kamenem. Nad vchodem do sboru se tyčí sklobetonová věž. Rovná střecha věže je ozdobená pozlaceným husitským sluncem, v jehož středu je umístěn kalich.

⁵⁵ Dříve Vinařického náměstí.

⁵⁶ Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 14.

⁵⁷ Také má opticky zmenšit kvůli přednáškovému sálu v přízemí vysoko postavený vchod.

⁵⁸ Nad kůrem dosahuje střecha výšky až 12 metrů od podlahy.

⁵⁹ Nad kněžištěm klesá až na 5 metrů od podlahy.

5.5.2 Interiér

Za vstupními dveřmi do sboru se nachází předsíň, na jejíž levé straně je kolumbárium, které má sloužit zároveň i jako obřadní síň. Na pravé straně předsíně se nachází schodiště na kostelní kůr s varhanami a s kapacitou až sto osob. Z kůru vede vstup do věže, na jejíž schodech je další místo pro urny. Nahoře ve věži jsou pověšeny dva zvony a měly tam být instalovány světelné hodiny.⁶⁰

Chrámová loď⁶¹ je vyplněna dvěma řadami lavic.⁶² V okenních parapetech byly umístěny reflektory, které osvěcují zrcadlový strop, ze kterého se pak světlo rozlévá dále. Vnitřek sboru byl vymalován odstíny bílé a šedé barvy, což mělo působit „povznášejícím pietním dojmem“⁶³ v kombinaci s rozsvícenými reflektory. Na východní straně se nachází vyvýšené kněžiště,⁶⁴ v jehož zadní části je polychromované okno s obrazem Krista. Snad tu měl být původně i obraz Jana Husa a Jana Amose Komenského,⁶⁵ ale studiem dobových fotografií jsem došla k závěru, že obrazy Husa a Komenského tam od samého počátku nebyly. Uprostřed kněžiště se nachází stůl Páně a vlevo kazatelna.

V přízemí býval přednáškový sál⁶⁶ se samostatným vchodem z farní budovy. Vchod do sálu z ulice tvořily dvojce skleněné dveře. Díky pěti velkým

⁶⁰ K instalaci hodin ale nikdy nedošlo.

⁶¹ O rozměrech 17x12 metrů.

⁶² Mezi nimi je 2 metry široký prostor.

⁶³ Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 15.

⁶⁴ Hluboké 5 metrů.

⁶⁵ V Památníku sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně se přímo píše, že kněžiště je ukončené „polychromovaným oknem s obrazy Krista, Husa a Komenského.“ Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně, s. 15. Ve věstníku odboru klubu čs. turistů v Kolíně se také píše, že kněžiště je ukončené „polychromovaným oknem s obrazy Krista, Husa a Komenského.“ Marek, R. (1932, s. 61).

⁶⁶ V současné době již svému účelu neslouží, ale náboženská obec ho pronajímá.

železným oknům bylo v sále dost světla. Sál byl řešen tak, aby mohl být použit i jako divadelní sál a sál k promítání vzdělávacích filmů. Proto měl své jeviště se zvláštním vchodem z předsíně pro účinkující. Na zadní stěně sálu byl balkon s šedesáti sedadly a přístupem po schodišti z předsíně. V zadní stěně balkonu byla umístěna projekční komora s východem na ulici. Pod touto komorou byly umístěny sklepy a ústřední topení pro sbor a sál. Dveře do předsíně před sálem bylo možné vysadit a tím zvětšit prostor přednáškového sálu. Vedle této předsíně vlevo od schodiště byly toalety, vpravo pak bufet. Z bufetu vedl východ do administrativních prostor budovy. V přízemí se nacházela také zasedací síň rady starších, kde se scházela také Jednota mládeže, Sesterské sdružení, pěvecký odbor a konaly se zde dětské nedělní besídky. Také tam byla umístěna vzdělávací a divadelní knihovna. Přes chodbu se nacházel domovníkův byt.

V prvním patře budovy s obytnými prostory je kancelář duchovní správy s ohnivzdorným archivem a sakristie, do které je přístup z předsíně kanceláře a ze které vedou schody na střechu farní budovy. Také jsou tu dva byty pro duchovní. Jeden čtyřpokojový byt pro faráře a třípokojový s balkonem pro pomocného duchovního.

5.5.3 Zvony

Protože zpočátku nebyl dostatek finančních prostředků, pořizování zvonů se vůbec neplánovalo. Jenomže někteří členové CČs namítali, že budou-li ve věži hodiny, měly by tam být i zvony. A tak se penzisté Václav Pospíšil a Karel Luňák a kostelník František Klema rozhodli uspořádat sbírku mezi členy CČs v Kolíně a okolí.⁶⁷ Snažili se tak získat částku 7 400 Kč, která byla na zaplacení zvonů potřeba. Do sbírky přispěli také členové jiných církví, např. z církve českobratrské a katolické.

Zvony pro Husův sbor byly ulity dva. Větší zvon váží 400 kg a je na

⁶⁷ Zejména mezi členy z Velkého Oseka, Starého Kolína a Zibohlav, Štítar, Polep a Hlubokého Dolu.

něm reliéf Jana Husa s nápisem „Na paměť mučedníka Pravdy Boží Mistra Jana Husa věnuje náboženská obec církve československé v Kolíně 1932“. Druhý zvon váží 150 kg a je na něm reliéf Karla Farského s nápisem „Na paměť zakladatele CČs patriarchy Dra Karla Farského věnuje náboženská obec církve československé v Kolíně 1932“.

Tyto zvony měli sloužit jednak k udávání časového znamení na světelných hodinách ve věži, jednak k bohoslužebným účelům. V červenci roku 1933 k nim byl zavěšen ještě třetí zvon, umíráček, který dostal jméno Komenský.

6 ŽIVOT NÁBOŽENSKÉ OBCE

V této obsáhlejší kapitole bych se chtěla zabývat vším, co se týká života náboženské obce, jejích každodenních činností, všedních starostí i radostí. Protože kapitola zahrnuje celých devatenáct let života náboženské obce, rozhodla jsem se ji pro lepší přehlednost rozdělit do tří souměrných částí, do dvou šestiletých období a jednoho sedmiletého.

Hlavně v počátečních letech své existence se kolínská náboženská obec potýkala s nedostatkem duchovních CČs, kteří by přednášeli a sloužili bohoslužby. Nejdůležitější starostí tedy bylo obstarat stálého faráře. To se podařilo asi po půl roce od vzniku náboženské obce. Do té doby příležitostně zastupovali nepřítomnost stálého duchovního kněží z Prahy a okolních náboženských obcí.⁶⁸ První křest v kolínské náboženské obci vykonal Karel Farský při své první návštěvě v roce 1920. A 21. listopadu 1920 proběhla první svatba, které se ujal farář František Paplhám. Ještě tentýž den proběhl také první pohřeb.

Život kolínské náboženské obce, jakmile měla svého stálého duchovního, se kromě pro náboženskou obec běžných činností, jako je např. konání bohoslužeb, vysluhování svátostí, slavení nesvátočných obřadů, zasedání rady starších, výuky náboženství na školách, atd. vyznačoval také mnohými dalšími aktivitami. V prvních letech náboženská obec překypovala nadšením, podnikala z Kolína pěší poutě, po vzoru husitů se shromažďovala v přírodě a účastnila se bohoslužeb na návsích. Nezřídka se stalo, že přitom mnozí přestoupili k CČs. Pravidelně se každý rok slavil svátek Jana Husa. Se stejnou pravidelností se pořádaly také výlety dětí v den, na který připadá

⁶⁸ Nejčastěji přijížděli do Kolína sloužit a nikdy prosbu o pomoc neodmítli duchovní Uher, Šlapák, Farský, Kučera, Janeš, Peer, Adam, Černý, Dlouhý-Pokorný, Bervid, Brodský-Zahradník, Neuman, Doubrava, Pařík, Valeš, Tichý, Nermut, Novák, Hůta, Červený, Kordule a Pelda. Pamětní kniha, s. 9–10.

katolický svátek Božího těla a vánoční nadílka.⁶⁹ Alespoň v prvních letech převažovalo pořádání přednášek na různá témata a hraní divadel pro veřejnost převážně v pozdějších letech, kdy bylo potřeba rozmanitými způsoby zaplatit půjčky na stavbu sboru. Jak se CČs postupně rozrůstala o další náboženské obce, jezdili členové kolínské náboženské obce na slavnostní otvírání nově postavených sborů v jejím bližším okolí. Podobně také náboženská obec slavila slavnosti rozvinutí praporu, organizovala besídky dětí, sběr peněz na sbor, atd. Ale začátky CČs nebyly úplně idylické, protože jako církev, která vzešla z církve římskokatolické a způsobila jí odliv mnoha členů, nebyla římskokatolickou církví přijímána nijak vstřícně a konkrétně v Kolíně bylo společné soužití obou církví naplněno spíše rivalitou než bratrskou láskou.

6.1 Období mezi lety 1920–1925

6.1.1 Ustavení administrativního aparátu

V začátku života náboženské obce bylo nutné vytvořit si administrativní aparát. 7. listopadu 1920 se tedy konala ustavující valná hromada, kde byla zvolena prozatímní rada starších, jejíž předsedou se stal Jindřich Vlk.⁷⁰ Ten byl zvolen také v první řádné valné hromadě konané

⁶⁹ Vánoční nadílky spočívaly v obdarovávání chorobince, starobince, dávalo se jídlo potřebným a pytlíčky s cukrovinkami z darované mouky upečené členkami CČS a ovocem dětem. Někdy se dávalo vyražené oblečení nebo poukázky na jídlo.

⁷⁰ Místopředsedou se stal Václav Sedláček, jednatelem Antonín Janík, pokladníkem Josef Strnad, matrikářem Jan Kysela, správcem kostela J. Wagner, sborníkem pan Danzer. Podle Pamětní knihy, s. 10.

27. února 1921,⁷¹ ale 21. března 1921⁷² na svou funkci v důsledku pravoslavné krize⁷³ rezignoval a do další valné hromady⁷⁴ ho zastupoval místopředseda Jan Kubrt. Trochu složitější to bylo s obsazováním farářského místa. Již v době konání ustavující valné hromady měla náboženská obec 30 dětí přihlášených do hodin náboženství, a proto naléhavě žádala o dosazení faráře. Zatím sice náboženství učil dvakrát týdně František Paplhám z Chotusic u Čáslavi, přesto ještě 15. listopadu prosila náboženská obec, aby dostali duchovního do 1. ledna 1921.

Na mimořádné valné hromadě 28. listopadu 1920 byl zvolen prvním duchovním správcem právě František Paplhám, který ale nemohl v Kolíně sehnat byt, takže dojížděl minimálně třikrát týdně do Kolína, aby vyučoval

⁷¹ Na této první řádné valné hromadě byl dále zvolen místopředsedou Jan Kubrt, jednatelem Antonín Janík, pokladníkem Josef Strnad, členy výboru J. Černý, J. Růžek, J. Pecka, J. Wagner, J. Kysela, B. Dobiáš, V. Erbenová, L. Kárníková, J. Lelek, M. Míkyška, T. Mazuchová, B. Procházková, A. Lukešová.

⁷² Toto datum uvádí Pamětní kniha, s. 11. Oproti tomu korespondence Jindřicha Vlka s biskupskou radou CČs v Praze ohledně jeho členství v radě starších po rezignaci a problémů s tím spojených začíná již 21. února 1921. Archivní složka ÚAM CČSH signatura: a I-5, č. i. 10/III a 31).

⁷³ Pravoslavná krize je označení období mezi lety 1920–1924, kdy CČs řešila problém principu apoštolské posloupnosti a uvažovala o možnosti spojení se srbským pravoslavím (CČs by se stala odnoží srbského pravoslaví). Probíhala proto jednání se srbským biskupem Dositejem, ale srbská pravoslavná církev odmítla přijmout některé požadavky CČs (např. svobodu svědomí, volný náboženský vývoj, volbu ženatých biskupů a manželství ovdovělých kněží) a místo tří původně navrhovaných biskupů (Farský, Pařík, Pavlík), byl vysvěcen pouze jeden, a to Matěj Pavlík – Gorazd. Z možnosti být odnoží pravoslaví sešlo a bylo potřeba se rozhodnout mezi směrem svobodně teologickým, který zastával Karel Farský a ortodoxním, který prosazoval Matěj Pavlík – Gorazd. Ortodoxní křídlo u nás vytvořilo samostatnou pravoslavnou církevní organizaci (čímž odešlo s Matějem Pavlíkem i několik kněží a věřících), kdežto svobodně křesťanské křídlo, reprezentující většinu, organizačně a věroučně utvrdilo CČs na prvním zasedání I. sněmu CČs v roce 1924.

⁷⁴ Na valné hromadě 9. prosince 1923 byl předsedou zvolen Václav Škramovský.

náboženství a konal bohoslužby. Navíc přijížděl i na pohřby, svatby a kdykoli jindy bylo potřeba. Jelikož takovéto dojíždění představovalo dvě hodiny pěší chůze z Chotusic do Čáslavi a odtud vlakem do Kolína, po půl roce onemocněl a vzdálil se do ústraní. Po jeho volbě žádala náboženská obec o co nejrychlejší potvrzení, protože již ke 3. prosinci 1920 měla 70 dětí přihlášených do výuky náboženství.

Dne 2. srpna 1921 na mimořádné valné hromadě získala rada starších plnou moc od valné hromady, aby si volila duchovního správce sama. Z devíti nabídek byl zvolen Bohumil Uher, který ale vzal svou nabídku na poslední chvíli zpět, takže zvolili Hynka Zdíka Širokého z Červeného Kostelce.⁷⁵ Rada starších se snažila, aby dostal dekret do začátku září, protože po dobu než se jí podaří získat katechetu, měl náboženství učit sám farář. To se sice zdařilo, ale situace se poněkud zkomplikovala, když se 25. března 1923 místa kolínského faráře vzdal. V okolí Kolína vykonal mnoho populárních přednášek o CČs a samozřejmě bohoslužeb. Jeho práce se ale i přes veškerou vážnost, které se tu těšil, neshledala vždy s pochopením, a proto odstoupil. Na mimořádné valné hromadě konané 17. června 1923 byl zvolen⁷⁶ jeho nástupcem Jan Tabach.

6.1.2 Kulturní aktivity

Rozmanité kulturní aktivity byly snad nejvýraznější činností náboženské obce. Měly stmelit a povzbudit stávající členy, ale také získat nové. Kromě různých výletů pořádala náboženská obec v tomto období hlavně přednášky.

Aby náboženská obec rozšířila svou členskou základnu, pozvala si

⁷⁵ Při volbě faráře bylo přihlédnuto k tomu, že okolo Červeného Kostelce je devět duchovních správ a že sám je organizován, což Kolín není a hrozí tu hromadný přestup zpět k římskokatolické církvi.

⁷⁶ Spolu s ním se do konkurzu přihlásili faráři: Holzman z Holic, Svoboda z Chrudimi a Průcha z Bratislavi.

16. listopadu 1920 do Kolína Emila Dlouhého Pokorného, aby zde vykonal všeobecnou předvánoční zpověď.

26. prosince 1920 se konala přednáška Bohuslava Zahradníka Brodského na téma Vztah CČs k církvi pravoslavné. Zřejmě proto, že CČs v prvních letech své existence uvažovala o tom, že by se stala odnoží srbské pravoslavné církve a zastáncem této možnosti byl právě Bohuslav Zahradník Brodský, takže tato přednáška musela být velmi aktuální.

O svátku dětí roku 1921 se uskutečnil první výlet, kterého se zúčastnilo asi dvě stě dětí i dospělých. Tehdy se jelo dvěma nákladními auty na zámek Husu. Podobně i na svátek Jana Husa, 6. července 1921, se na kopci Kaňku u Kutné Hory konal tábor lidu a bohoslužba, kterou sloužil farář Snížek z Čáslavi. Přišlo asi deset tisíc lidí s jedenadvaceti prapory různých pokrokových korporací. Z Kolína se účastnila asi dvě sta lidí a slavnostní řeč pronesl farář Bohumil Uher a starosta Čáslavi Ferdinand Prášek.

V roce 1923 se pořádalo mnoho přednášek, např. 13. ledna se konala přednáška Emila Dlouhého Pokorného a 25. ledna se konala přednáška českobratrského faráře Řepy z Velimi o národní církvi. 10. února přednášel Ferdinand Prášek z Čáslavi a 15. listopadu přednášel farář Janeš o československé ženě a charitě.

Velmi významnou událostí pro náboženskou obec bylo, když ji 4. listopadu 1923 navštívil Karel Farský, první patriarcha církve, a poprvé tu sloužil bohoslužbu podle své nové liturgie, která se zde setkala s velikým úspěchem.

Náboženská obec o sobě stále dávala veřejnosti vědět svými přednáškami, např. 9. března 1924 přednášel katecheta Ladislav Kopal o náboženských poměrech před mistrem Janem Husem. A 26. září 1925 přednášel Jan Tabach ve Veltrubech o CČs, jejím vzniku a důležitosti pro náš lid.

Další důležitou událostí v životě církve byla volba patriarchy, která v Kolíně proběhla 15. června 1924 v kostele Jana Křtitele a jednomyslně za Kolín zvítězil Karel Farský. A pochopitelně i návštěva východočeského biskupa Gustava Adolfa Procházky 8. a 9. listopadu 1924 byla významnou událostí.

14. září 1925 se konal zájezd náboženské obce za účasti asi čtyř set lidí z Kolína do Nebovid za účelem otevření nové zvonice.⁷⁷

6.1.3 Roztržka s římskokatolickou církví

Fakt, že CČs neměla svou pozici od počátku hlavně mezi katolicky orientovanou veřejností jednoduchou, dotvrzuje i událost z jara 1921, kdy došlo k roztržce mezi římskokatolickými křesťany a křesťany CČs.

Tehdy se uskutečnila informační přednáška faráře Bohumila Uhra na schůzce v Křechoři. Členové římskokatolické církve z Vítězova poštvání svým farářem přišli údajně v hojném počtu, aby tuto schůzku znemožnili.⁷⁸ Příslušníci CČs se jim však postavili na odpor a v nastalé potyčce byl zraněn jeden člen římskokatolické církve. Celý případ se dostal až tak daleko, že předseda starších, Jindřich Vlk, byl nakonec odsouzen k pokutě pěti korun nepodmíněně z důvodu, že schůze (přednáška) nebyla okresnímu úřadu oznámena. Koncem května 1921 se konaly bohoslužby po této schůzi opět v Křechoři, za účasti asi dvou set lidí z CČs z Kolína, a celkem tam bylo okolo sedmi set účastníků, takže incident pověst církve rozhodně nepoškodil.

6.1.4 Vymezování nejasností

Krátce po vzniku CČs ještě nebylo mnoho věcí pevně stanovených a úplně promyšlených, takže se řešila spousta drobných praktických otázek, které vznikaly až za všedního chodu obce.

⁷⁷ Při této příležitosti paradoxně z CČs vystoupil pan Petr, člověk který byl původcem postavení této zvoničky, a vrátil se zpět do církve římskokatolické.

⁷⁸ Pamětní kniha, s. 15.

Například se 11. dubna 1921 kolínská náboženská obec dotazovala ústředního výboru, kam až sahají její hranice. Vyskytl se totiž problém, že Chlumeck nad Cidlinou a Žíželice se hlásili ke Kolínu, ale radě starších se zdálo, že jsou už daleko a lepším centrem pro ně by byl Nový Bydžov. S tímto názorem vyjádřil ústřední výbor souhlas a věc byla vyřešená.

Podobně 3. května 1921 si náboženská obec nevěděla rady s odměňováním ministrantů a varhaníků. Dostalo se jí odpovědi, aby je odměňovala podle svých zvyklostí nebo ze společné církevní pokladny.

23. dubna 1921 se ptala rada Zemského soudu v Kolíně na formulaci slibu členů CČs při soudních jednáních a 12. května 1921 se náboženská obec zajímala o postup při přípravě Josefa Lelka na kněze.

Kromě dotazů měla kolínská obec 15. dubna 1921 dokonce i připomínku, stěžovala si totiž, že CČs je jako římskokatolická církev v ceremoniích a rouchách, náboženská obec ale toužila po jednoduchosti a prostotě podle příkladu Krista a Jana Husa a domnívala se, že by duchovním úplně stačil obyčejný talár.

6.1.5 Případ manželů Vlkových

Velice neobvyklý je případ celkem nenápadného sporu, zpočátku o členství v radě starších, ke kterému se přidal problém umístění učitelky náboženství a který se rozvinul v nepříjemnou událost.

Protože první předseda rady starších na svou funkci rezignoval, domnívala se rada starších, že již není jejím členem a bránila mu ve vstupu na své schůze. Jenomže Jindřich Vlk byl tou dobou žalován jako tehdejší předseda rady starších pravděpodobně kvůli incidentu na schůzi v Křečhoři. Proto se ptal 21. února 1921 biskupské rady CČs v Praze, zda má právo se schůzi účastnit. Dostalo se mu odpovědi, že pokud se členství v radě starších vyloženě nezrekl, není sice už předsedou, ale členem zůstává.

Přes toto vyjádření nebylo radou starších Jindřichu Vlkovi umožněno

účastnit se jejich zasedání, takže požádal biskupskou radu o posláni delegáta, který by otázku členství vyřešil na místě. Dokonce byl odhodlán vystoupit v kostele a říct všem o bezpráví, které se mu děje. Také Antonín Janík a Jan Kubrt se obrátili na biskupskou radu CČs v Praze a postěžovali si, že jim Jindřich Vlk dělá nepříjemnosti – že napřed ze své funkce odstoupil a teď chce být členem výboru RS. Rozhodli se ho ale pozvat na příští výborovou schůzi.

Jindřich Vlk na této schůzi skutečně byl, ale s jednáním, které na ní proběhlo, nebyl spokojen a znovu žádal o příjezd delegáta biskupské rady. Toho se ani poprvé ani podruhé nedočkal. Podobně rada starších se rozhodla informovat biskupskou radu o této schůzi. Sdělila jí, že nesdílí její názor o tom, že Jindřich Vlk zůstává stále členem rady starších, protože předsedu rady starších volí valná hromada jako předsedu a ani ve statutu CČs se nepíše nic o tom, že by předseda byl současně členem rady starších. A pokud by se to snad Jindřichu Vlkovi nelíbilo, může si stěžovat na politickém úřadě, který statut CČs schválil.

Touto dobou řešila problémy s náboženskou obcí také manželka Jindřicha Vlka, Olga Vlková. I ona se rozhodla postěžovat si na zvláštní jednání biskupské radě CČs v Praze. Napsala jí, že byla od 1. dubna 1921 přidělena kolínské náboženské obci jako učitelka náboženství, ale rada starších jí přidělila výuku na venkově. Jenže kvůli domácnosti nemohla Olga Vlková jezdit na venkov. Když svou situaci probírala s radou starších, bylo jí řečeno, že změnit to může jen farář František Paplhám, když k němu ale přišla, sdělil jí, že to není v jeho kompetenci, ale naopak to může vyřídit jen rada starších. Olga Vlková na základě tohoto jednání došla k závěru, že ji v náboženské obci nechtějí a doufala, že to biskupská rada vyřeší.

Spory s Vlkovými došli až k tomu, že se měly projednávat na členské schůzi náboženské obce 8. července 1921. Jindřich Vlk žádal opět o delegáta, aby na této schůzi vnesl za biskupskou radu do těchto rozporů

pořádek. Zpráva z této schůze,⁷⁹ kterou zapsala Vincencie Erbenová, podává informace o průběhu rokování. Oficiálně byla sice svolána kvůli rezignaci faráře Františka Paplháma a bylo založeno sesterské sdružení,⁸⁰ ale hlavně se probírala situace manželů Vlkových. Napřed Olga Vlková mluvila o tom, že jí nebylo umožněno vyučovat v Kolíně, ale Jan Kubrt jí vysvětlil, že pro Kolín už učitele mají.⁸¹ A navíc prý je k výuce třeba oblíbenosti u lidí a hrdost, aby učitel ustoupil, když vidí, že není oblíben. Jindřich Vlk se manželky zastal a prohlásil, že by faráři Františku Paplhámovi dítě nikdy nesvěřil. Potom rozebíral problémy se svým členstvím v radě starších po své rezignaci na funkci předsedy, ale bylo mu vytknuto rozbíjení schůze a doporučeno, aby se nezesměšňoval. Tentokrát se zase zastala svého muže Olga Vlková a požadovala nějaký důkaz toho, že by Jindřich Vlk nekonal svoje povinnosti. Výsledkem schůze bylo odsouhlasení důvěry radě starších, kdy pro Jindřicha Vlka nikdo nehlasoval.

Je pochopitelné, že Jindřich Vlk nebyl s výsledkem schůze spokojen a hned vyčítal biskupské radě, že mu vůbec neodpověděli, i když vše posílal doporučeně, takže to museli obdržet. Jediné, co mu přišlo, byla odpověď, že je stále členem rady starších. Vyjádřil lítost nad tím, že za veškerou práci a snahu, za věnovaný čas a peníze při práci na zřízení CČs v Kolíně dostal jen neuznání a nevděk. Dále konstatoval, že díky tomu, že biskupská rada nezasáhla, se na schůzi říkalo, že konzistoř není pro náboženskou obec ničím a v ničem směrodatná. Jednání biskupské rady Jindřicha Vlka do

⁷⁹ Archivní složka ÚAM CČSH signatura: a I-5, č. i. 10/III a 31).

⁸⁰ Sesterské sdružení pod vedením Vincencie Erbenové zahrnovalo bohatou činnost. Jeho práce se nesla v duchu charitativním, vzdělávacím, staralo se o mládež a pro získání peněz dělalo přátelské večery. Jeho členky se scházely jednou za 14 dní a v roce 1923 jich bylo již 145. 24. dubna 1923 proběhla první valná hromada, protože až nyní mělo sdružení schválené stanovy. První předsedkyní byla Vincencie Erbenová, 26. února 1928 ji nahradila Ludmila Tabachová, místopředsedkyní se stala Anna Janíková.

⁸¹ J. Pecka dokonce urážlivě zpochybnil její zkoušku na učitele.

hloubi duše roztrpčovalo a nebýt velké ideje a přesvědčení, pro které pracoval, bylo by mu líto každého kroku, který udělal. Podobně se cítí i jeho žena, která chtěla zdarma vyučovat a která byla na schůzi lživě a urážlivě napadána.

6.2 Období mezi lety 1926–1932

6.2.1 Pohřeb Marie Tabachové

5. června 1926 zasáhla náboženskou obec hluboká rána, když za velké účasti proběhl pohřeb Marie Tabachové, teprve čtyřadvacetileté manželky faráře Jana Tabacha, který konal východočeský biskup Gustav Adolf Procházka. Podle zpráv z Pamětní knihy⁸² byla Marie Tabachová velmi milá a v obci oblíbená. O to zajímavější byla zpráva, že se už v listopadu 1926 Jan Tabach oženil podruhé, tentokrát s učitelkou Ludmilou Hlavsovou.

Je možné, že se druhý sňatek kolínského faráře v náboženské obci nesetkal s velkým nadšením, snad si farář ani nedovolil mít svatbu ve své náboženské obci, protože v Pamětní knize⁸³ se neudává ani datum sňatku, ani se nepopisuje jako událost náboženské obce, kterou byl např. pohřeb první farářovy ženy, ale píše se zde jen o tom, že rada starších mu v prosinci 1926 tlumočila ke sňatku gratulace.

6.2.2 Kulturní aktivity

I v tomto období se uskutečňovalo množství kulturních aktivit, ale oproti minulému období se k nim velmi výrazně přidává i hraní divadel, zejména za účelem získání peněz do stavebního fondu.

Pro veřejnost v říjnu 1926 secvičil sbormistr B. Rudolf Tylovu Fidlovačku, která pak byla s velkým úspěchem dvakrát hrána v sokolovně.

⁸² Pamětní kniha, s. 44.

⁸³ Pamětní kniha, s. 46.

16. června 1927 se měla konat slavnost rozvinutí praporu, ale byla odložena kvůli úmrtí patriarchy Karla Farského, jehož pohřbu připadajícího na 17. června se účastnilo přes dvacet příslušníků CČs z Kolína. Slavnost se přeložila na 11. září 1927. Tehdy biskup Procházka odevzdal prapor místopředsedovi Janu Kubrtovi, který ho následně svěřil praporečníku Švehlovi k opatrování. Kvůli úmrtí patriarchy byla také svolána 11. prosince 1927 mimořádná valná hromada, kde proběhla volba patriarchy. Za kolínskou náboženskou obec byl na návrh katechety Ladislava Kopala zvolen východočeský biskup Gustav Adolf Procházka.

Kulturní život církve ale nadále nijak neupadal. 12. června 1928 se konala tryzna na paměť prvního patriarchy CČs Karla Farského a 20. července 1928 se konala slavnost legionářů, které se náboženská obec účastnila s praporem a pěveckým sborem. Na této slavnosti proběhlo vložení prsti od Zborova a Doss'-Atto do pomníku padlých.

V roce 1928 se konaly také dva zájezdy i s pěveckým sborem k otevření nového sboru, jednoho v Pardubicích, druhého v Plaňanech.

Z toho, co jsem se do této chvíle dozvěděla o náboženské obci CČs v Kolíně, mohu usoudit, že osobnost prvního patriarchy byla pro tuto obec velmi důležitá a inspirující. Nelze se proto divit, že katecheta Kopal v prosinci 1928 navrhoval, aby se městské radě podala žádost o pojmenování některé ulice v Kolíně právě po Karlu Farském. Tato žádost byla skutečně podána, ale bez úspěchu.

I v roce 1929 proběhlo několik kulturních aktivit. 29. září se konal rodinný výlet do luk k Vinklátovům a 28. října byl odhalen pomník T. G. Masaryka, čehož se kolínská náboženská obec účastnila s církevním praporem. Pro veřejnost se potom v listopadu hrál v sokolovně Libuňský jemnostpán a v zámecké restauraci Bílý slon.

K desetiletému výročí vzniku církve, 5. ledna 1930, proběhly slavnostní bohoslužby. V podobně slavnostním duchu se pokračovalo,

protože 9. března 1930 se konala oslava 80. narozenin T. G. Masaryka.

Ve dnech 29. až 31. března 1931 se devět delegátů z kolínské náboženské obce účastnilo v Praze Dejvicích sněmu. Na něm byla přijata nová ústava CČs.

Na katolický svátek Božího těla, 19. června 1930, se jako obvykle konal výlet dětí, tentokrát do Klavar. Zato zcela výjimečně se nekonala vánoční nadílka, a to kvůli úspoře peněz na stavbu sboru. Všechna divadla, která pořádala náboženská obec, se hrála za účelem zisku. Ze vstupného se napřed uhradily náklady, což bývala většinou více než polovina výdělku, a co zbylo, se dávalo na stavbu sboru. Jak se stavba přibližovala, tím více představení se hrálo. Např. 21. září a 6. listopadu 1930 se hrálo představení Srdce a 28. října se hrál Děda Štrachal jede k panu prezidentovi s živým obrazem Hold panu prezidentovi. A ke konci roku se hrála Andulka Šafářová.

Ani v roce 1931 nebylo o divadelní představení nouze. Např. V lednu se hrála veselohra Sojčí péro. V únoru potom hra Přítěž a v březnu Hrneček štěstí. V dubnu a květnu se hrály hry Děti našeho pluku a Láska chodí po horách.

Rok 1932 byl rokem otevření nového sboru a peněz se nedostávalo. Výdělky z představení nebyly vysoké, na stavební fond zbylo vždy jen několik set korun (něco okolo dvou, tří set). Ale motivace k hraní byla vysoká. 31. ledna se hrála opereta Naše Anči ráda tančí, která se pro velkou oblibu hrála čtyřikrát a 28. února se hrálo Její veličenstvo – obojí přímo ve sboru. V dubnu se hrálo Děvčátko z hájovny v sokolovně, 8. května hra Česká maminka, 20. listopadu hra Sestřičky sv. Panny Kláry, pro úspěch měla celkem tři opakování. 25. prosince byla hrána hra Karla Legera V zakletém zámku. K otevření sboru, před slavnostním otevřením, se hrála 5. června 1932 hra Kostnické plameny.

6.2.3 Drobné problémy

Náboženská obec se postupně potýkala s různými problémy. Na jaře roku 1927 dostala výpověď z bytu v Kouřimské ulici 18, kde se kromě bytu faráře nacházela i jeho kancelář. Naštěstí se tento problém podařilo během půl roku zdárně vyřešit a 3. listopadu 1927 přesídlila duchovní správa na dva roky do Bezručovy ulice.

V roce 1928 už podle všeho opadlo prvotní nadšení, které bylo možné pozorovat v prvních letech existence náboženské obce. Farář Jan Tabach si dokonce stěžoval na polevení života v církvi a vyzýval, aby se každý ujal práce ve svých oborech. Jak církevní život postupoval, bylo třeba vyřešit některé neupravené praktické záležitosti. Např. na začátku června 1928 se Jan Tabach ptal na schůzi rady starších, jestli se má při pohřbech nosit kříž nebo prapor. Otázka byla vyřešena kompromisním usnesením, že se nemá nosit raději nic, protože by každý chtěl něco jiného.

21. května 1929 zahájila diecézní rada s farářem Janem Tabachem disciplinární řízení. Důvodem byl fakt, že podepsal pozměňovací návrhy k nové ústavě, z nichž ale byly podle jiných účastníků mnohé odhlasovány jinak než je uvedeno a o mnohých uvedených jako odhlasované se vůbec nejednalo. Jan Tabach se schůze diecézní rady, kam byl pozván k podání vysvětlení, nezúčastnil a ani se neomluvil, takže byl potrestán důtkou s tím, že při opětovném porušení svých povinností bude trestán přísněji. Překvapivé potom ale bylo, a to i pro samotného Jana Tabacha, pozvání na 8. listopadu 1929 do Nuselského sboru, aby tu přednesl referát o pozměňovacích návrzích k ústavě z hlediska hospodářské stránky církve.⁸⁴

⁸⁴ Fond Korespondence Václava Lemberka, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-48 č. i. 49.

6.2.4 Zklamání z některých představitelů CČs

V říjnu 1929 se v náboženské obci připravovala volba nové rady starších. Při této příležitosti si farář Jan Tabach posteskl Václavu Lemberkovi,⁸⁵ že bude „míti mnoho starostí vypuditi z ní Kopalovce“,⁸⁶ protože katecheta Ladislav Kopal „je placeným agentem biskupovým“,⁸⁷ nahoře hned všechno vědí a za takových poměrů se mu špatně pracuje.

Ladislav Kopal, kterého v korespondenci s Václavem Lemberkem Jan Tabach nazval polním pirátem, sice z kolínské náboženské obce odešel do Prahy, ale skoro za trest za sebe nechal náhradu v podobě Bohumila Jebavého z Kopidlna. Podle dopisu Jana Tabacha Václavu Lemberkovi z 6. srpna 1930 je Bohumil Jebavý nesmírně drzý a naprosto neschopný mladíček, na kterého neustále přicházejí stížnosti od dětí z měšťanské školy i z gymnázia i od jejich rodičů. Přesto ho diecézní rada neodvolá, protože musí mít svého důvěrníka⁸⁸ místo Ladislava Kopala.⁸⁹

A dále si postěžoval⁹⁰ na jednání Ferdinanda Práška a jeho předem

⁸⁵ Václav Lemberk (24. října 1879 Údrnice – 21. srpna 1951 Jičín) v letech 1894 – 1998 vystudoval jičínský učitelský ústav a stal se ředitelem měšťanské školy v Jičíně. Věnoval se hudbě, skládal zejména duchovní skladby. Po roce 1918 vstoupil do CČs a vášnivě ji propagoval. Redigoval její oficiální Věstník a vydával časopis Husova liga. Díky jeho řeči 28. září 1921 na táboru československých národních socialistů v Jičíně část účastníků vnikla násilím do chrámu sv. Ignáce, kde pak farář CČs Soukup sloužil bohoslužby a Václav Lemberk hrál na varhany. Zasloužil se také o stavbu Husova sboru v Jičíně, který byl slavnostně otevřen 27. září 1936. Nové Noviny, s 7.

⁸⁶ Fond Korespondence Václava Lemberka, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-48 č. i. 49.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Když byl v roce 1933 volen na mimořádné schůzi rady starších nový katecheta Jan Parkán, zasedání předsedal východočeský biskup Stanislav Kordule, který zde reprezentoval doporučení diecézní rady, která ho považovala za nejvhodnějšího kandidáta. Pamětní kniha, s. 86.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Jan Tabach si také stěžoval Václavu Lemberkovi na Gustava Adolfa Procházku,

připravená jednání diecézní rady i na touhu biskupů stát se profesory Československé Husovy evangelické fakulty bohoslovecké, údajně proto, aby panovala shoda mezi církví a fakultou. Právě kvůli předpřipravenému jednání sněmu v Pardubicích, kde bylo už vše dopředu domluveno a ani oficiální program nebyl dodržen, ale jednalo se podle jiného a ani nebyly připuštěny návrhy delegátů a čas na připomínky byl zkrácen na minimum, odešel v září 1930 Václav Pospíšil z rady starších i z CČs s odůvodněním, že na ty lumpy platit nebude.⁹¹

6.2.5 Nová rada starších

Do tohoto období spadá valná hromada náboženské obce, na které vypršelo funkční období první řádné radě starších. Konala se 6. dubna 1930, celá rada starších rezignovala a byla zvolena nová. 25. dubna na schůzi nové rady starších byli zvoleni do funkcí jako předseda Jan Kubrt a místopředseda Karel Mádle.⁹²

6.2.6 Zajištění financování sboru

Problém se zajištěním finančních prostředků na stavbu sboru si náboženská obec uvědomovala již od roku 1922, kdy zřídila stavební fond. Ale teprve v období před skutečnou stavbou, kdy bylo potřeba vyřídit úvěr, a hlavně po ní, kdy bylo třeba všechny dluhy splácet, byla náboženská obec pod velkým tlakem a musela se skutečně snažit finance obstarávat.

Naštěstí 15. dubna 1931 rozhodla ústřední rada o tom, že zvýší

od 1. března 1928 patriarchu, že zmanipuloval volbu faráře v Praze na Malé Straně, když odmítl odejít, dokud nebyl zvolen Procházkův kandidát.

⁹¹ Fond Korespondence Václava Lemberka, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-48 č. i. 49.

⁹² Jednatel byl zvolen Jan Tabach a předsedou stavebního a finančního odboru Antonín Janík. Dalšími členy rady starších se stali Josef Strnad, Vincencie Erbenová, Ludmila Kárníková, Emanuel Klouda, Ferdinand Prágr, Jan Růžek a Antonín Pokorný (kterého po smrti v roce 1932 nahradil Josef Vančura).

částku ročního příspěvku kolínské náboženské obci na anuitu ze zápůjček na stavbu sboru z 15 tisíc na 20 tisíc Kč, a díky tomu 19. října 1931 vložil Okresní soud v Kolíně zástavní právo do pozemkových knih na pohledávku Hypoteční banky České.

Dne 8. října 1931 ještě žádala rada starších ústřední radu, aby náboženské obci vystavila potvrzení na zvýšení částky z 15 tisíc na 20 tisíc Kč. A dále sdělila, že Hypoteční bance měli platit úroky z půjčky 400 tisíc Kč, tj. 28 tisíc Kč ročně, ale banka jí zvýšila úrok o 1 %, takže je třeba nyní platit ročně 32 tisíc Kč. U Hypoteční banky měla náboženská obec domluvené splátky dvakrát ročně, vždy k 1. červnu a k 1. prosinci. Navíc si chtěla vzít další půjčku, tentokrát ve výši 250 tisíc Kč na řemeslnické práce, a proto požádala rada starších také o to, aby ústřední rada platila navíc i úrok z této půjčky, tedy 20 tisíc Kč ročně.

V roce 1932 měla již kolínská náboženská obec ročně 52 tisíc Kč dluhů, ale s vypětím všech sil dokázala sehnat jen 30 tisíc Kč. Proto prosila rada starších 9. ledna 1932 ústřední radu, aby jí poslala slíbených 20 tisíc Kč a svou žádost podložila tvrzením, že náboženská obec CČs v Kolíně je počtem členů jedna z největších, ale ze státních prostředků dosud nedostala ani haléř. A 6. února informovala ještě ústřední radu o tom, že Hypoteční banka zvýšila úrok o 1 % a požádala o schválení.

Ve snaze získat další půjčku, tentokrát na uhrazení řemeslnických prací v novostavbě sboru ve výši 296 tisíc Kč u Zemské banky v Praze společně s východočeskou diecézí v Hradci Králové a CČs, zastoupenou ústřední radou CČs v Praze, požádala náboženská obec v únoru 1932 diecézní i ústřední radu o novou záruční listinu na vyplácení 20 tisíc Kč ročně. Náboženská obec ale od ústřední rady tentokrát nepotřebovala další obnos, přála si jen vydání potvrzení na dříve slíbené peníze, čemuž diecézní rada vyhověla okamžitě a ústřední rada po delších průtazích také. Všechny potřebné formality bylo nutné vyřídit do konce října 1932 a podepsat je

museli zástupci diecézní i ústřední rady. Protože 23. září situace vypadala tak, že se nestihne vyřídit vše potřebné, poslala rada starších dokumenty diecézní i ústřední radě s prosbou, aby je její zástupci podepsali a odeslali zpět ještě před schůzemi obou rad, ale s pozdějším datem. Jenže ještě 11. října se náboženské obci nedostalo ani jedné odpovědi. Další den se ústřední rada nechala slyšet, že dokud se příznivě nevyjádří diecézní rada v Hradci Králové, nemohou to zařadit do jednání ústřední rady a už vůbec nemohou věc projednat před schůzí ústřední rady kvůli protokolování v zápisové knize.

Na poslední chvíli, 27. října 1932, informoval náboženskou obec patriarcha Gustav Adolf Procházka, že ústřední rada žádost o záruku minulý den schválila a doklady potřebné k uzavření zápůjčky u Zemské banky posílá k podpisu místopředsedovi Ferdinandu Práškoví, který je obratem pošle do Kolína. Náboženská obec nakonec půjčku u Zemské banky získala, a to po více než roce od chvíle, kdy se pro ni na valné hromadě rozhodla.⁹³ 16. listopadu 1932 kolínská náboženská obec požádala ještě o potvrzení o tom, že Stanislav Kordule za diecézní radu a Ferdinand Prášek za ústřední radu jsou oprávněni záruku za dlužní úpis podepsat.

Na úplném konci roku 1932 konstatovala rada starších, že na úrocích už náboženská obec zaplatila 34 827 Kč a už nemá v pokladně žádné peníze, a proto požádala ústřední radu o slevu z církevní daně a zajímala se o způsob, kterým dostane slíbených 20 tisíc Kč na úhradu úroků z půjčky na sbor za rok 1932.

6.2.7 Sbor v Týnci nad Labem

Stavba kolínského sboru se stala velmi proslulou v širokém okolí a zcela nepochybně také inspirativní pro mnohé jiné náboženské obce. Na

⁹³ Valná hromada náboženské obce CČs v Kolíně se na půjčce usnesla 2. října 1931, ale diecézní rada to schválila až 24. října 1932 a ústřední rada teprve 26. října 1932.

jaře roku 1932 požádali členové CČs z Týnce nad Labem o pokyny ke stavbě sboru-kaple. Už v dubnu předešlého roku věnoval CČs městský úřad v Týnci nad Labem pozemek na stavbu modlitebny. A 15. května 1932 se konala slavnost položení základního kamene na sbor v Týnci nad Labem.

6.2.8 Slavnostní otevření sboru Mistra Jana Husa v Kolíně

Slavnostní otevření nového sboru začalo v sobotu 11. června 1932 slavnostním večerem a v neděli 12. června konal Jan Tabach bohoslužby na rozloučenou v kostele sv. Jana Křtitele. V proslovu vzpomínal i Bohumil Uher, který tam sloužil první bohoslužby. Potom se šlo v průvodu o deseti tisíci lidech městem na Vinařického náměstí. U nového sboru zahájil slavnost pěvecký sbor, pak došlo k předání klíčů a otevření sboru za zvuků zvonů. V novém sboru konal slavnostní bohoslužby východočeský biskup Stanislav Kordule. Potom ještě jedny bohoslužby konal farář Ferdinand Tichý z Kutné Hory venku před sborem pro ty, kteří se nevešli dovnitř. Pro slavnosti bylo zřízeno i mnoho stánků s občerstvením, sestry kvůli ní napekly cukroví, a prodávala se limonáda, upomínkové předměty a pohlednice.

6.3 Období mezi lety 1933–1938

6.3.1 Nová rada starších

Do tohoto období spadá změna funkcionářů v radě starších. 24. února 1935 proběhlo valné shromáždění kolínské náboženské obce, které vybralo nové členy rady starších. Na své první schůzi, 29. března 1935, byli zvoleni jako předseda Karel Mádle a místopředseda Václav Pospíšil.⁹⁴

⁹⁴ Dalšími funkcionáři se stali: jako jednatel Jan Tabach, pokladník Alois Fiedler, účetní Ladislav Svátek, matrikář Antonín Janík a správce domu Václav Pospíšil.

6.3.2 Nejasnosti o zvonění umíráčku v CČs

V roce 1933 již měla většina věcí v CČs svá přesná pravidla, přesto se občas našlo něco, co vzbuzovalo dohady. Např. v kolínské náboženské obci panovaly nejasnosti ohledně umíráčku. Řešila se otázka, zda se má v CČs zvonit umíráček, nebo nemá. Nakonec problém vyřešil biskup Stanislav Kordule. Tvrdil, že to sice není proti ústavě CČs, ale že zvony nejsou přece římskokatolické a měly by jako v rané církvi sloužit ke svolávání věřících. Některé náboženské obce CČs ale přesto umíráček v této době zvonily a Stanislav Kordule se domníval, že ho nakonec budou zvonit všechny. Z toho zřejmě náboženská obec došla k rozhodnutí, že bude vhodné umíráček obstarat. A už v červenci 1933 byl ve věži nově postaveného sboru zavěšen třetí zvon, jménem Komenský.

6.3.3 Kulturní aktivity

Také v tomto období probíhalo mnoho akcí, dalo by se říci, že více než v minulých letech. Převažovaly opět přednášky a divadla, zároveň se ale obec hojně zúčastňovala otevření sborů jiných náboženských obcí CČs.

Na narozeniny T. G. Masaryka, 12. března 1933, se konala dětská besídka pod vedením Ludmily Tabachové a Luisy Prágrové. Paní Karlová přitom přednesla báseň Vlajka. Také se hrála aktovka Fotograf, kterou sehrál Jiří Škarvada. Na závěr byla na programu státní hymna a děti dostaly jako poděkování balíčky cukrovinek.

Luisa Prágrová s dětmi nacvičila divadlo Za štěstím, které se hrálo na počátku května 1933. Další divadelní představení roku 1933 byla např. 10. září zpěvohra Zamilovaná babička, 29. září představení Popelka, 8. října hra Na lavici obžalovaných, 28. října pro děti Český kašpárek a tentýž den večer se hrála Noc na Karlštejně, 19. listopadu se hráli Bratři svatého Františka a 25. prosince Májové koťátko.

25. června 1933 proběhla manifestace CČs v Lipanech, které se zástupci kolínské náboženské obce zúčastnili, podobně jako 2. července 1933 se zúčastnila rada starších s mnoha členy církve a praporem otevření sboru v Týnci nad Labem. Podobně 3. září 1933 se náboženská obec vypravila na slavnost rozvinutí praporu v Kouřimi, kde za Kolín promluvil Jan Tabach a 17. září 1933 se kolínská náboženská obec zúčastnila v hojném počtu slavnosti rozvinutí praporu v Zásmukách.

V roce 1934 se konala novoroční besídka s plným sálem diváků. Představení připravila a s dětmi secvičila Anna Markvartová, žákyně rytmické školy. Také se hrála hra Luisy Prágrové Sněhurčino provinění. Celá besídka se opakovala ještě 21. ledna. Dále se 18. února hrála hra Šťastní otcové, 15. dubna hra Babička, 22. května hra Evangelium života, 16. září opereta Mária ze staré myslivny a o vánoční besídce hra Český Betlem.

V roce 1934 proběhla jednání s městskou radou o kinolicenci pro Husův sbor, která byla nakonec povolena. Zároveň se žádalo i o úpravu chodníků ke sboru a o živý plot před sborem. Jenomže sadová úprava by byla příliš nákladná, tak se od ní nakonec upustilo.

Ani přes finanční těžkosti se náboženská obec nezalekla slavností a podobných aktivit. Už 8. dubna pořádala dětskou besídku, kterou secvičila Luisa Prágrová. 20. května se členové kolínské náboženské obce zúčastnili slavnosti rozvinutí praporu ve Starém Kolíně a 27. května se náboženská obec účastnila v Lipanech a Kouřimi oslav pětistého výročí bitvy u Lipan. Za Kolín přijelo na tři sta lidí. 31. května se konal výlet dětí do Klavar a 3. června slavnost rozvinutí praporu v Uhlířských Janovicích.

Přesto se 10. května konal výlet dvou set osmdesáti dětí do Borek a i za účasti kolínských příslušníků proběhlo 5. července otevření sboru v Kouřimi. A 28. září se kolínští příslušníci CČs zúčastnili s praporem otevření zvoničky v Kojicích.

26. ledna 1936 pořádala náboženská obec dětskou besídku,

25. března se konala manifestace CČs na Kunětické Hoře, kde se sešlo 40 tisíc účastníků z celé republiky. V květnu se za účasti biskupa Korduleho a dvou tisíc dalších účastníků uskutečnila slavnost rozvinutí praporu ve Velkém Oseku a v červnu za účasti patnácti set členů CČs v Býchorech.

V náboženské obci došlo také na jaře 1936 k rozhodnutí, aby se v Červených Pečkách udělala přednáška o šlechtě v minulosti a přítomnosti. Vedl k tomu případ, kdy bývalá baronka propustila faráře za to, že nechtěl jít na misii a odmítl se ohradit se proti výuce dětí CČs.

Výročí 500 let od vyhlášení basilejských kompaktát oslavila obec přednáškou, následovala 5. dubna přednáška sesterského sdružení v podání Ludmily Tabachové o postavení ženy v rodině, 11. června se konal výlet dětí do lesa k hájovně Koloveckých, kde byla mezi přítomnými provedena sbírka a poslední květnový den se účastnila rada starších otevření sboru v Nymburce.

Oslava svátku Jana Husa byla roku 1936 obzvlášť velkolepá, protože byla spojena s uložením prsti ze světových legionářských bojišť Zborov, Doss'-Atto a Terron do Husova sboru za účasti i duchovních evangelických a legionářů. Večer se na ostrově uskutečnil koncert, kde se vybralo hodně peněz.⁹⁵

30. srpna 1936 se ještě konal koncert o posvícení a 12. prosince uspořádala jednota mládeže mikulášskou zábavu.

V roce 1937 bylo 17. ledna sehráno divadlo Kašpárek a velkou účast zaznamenala dětská besídka dne 29. března.

Významnou událostí pro kolískou náboženskou obec, ale i pro Kolín byl sjezd mládeže východočeské diecéze CČs který proběhl na svatodušní svátky ve dnech 16. a 17. května 1937 v Kolíně.

20. června se náboženská obec zúčastnila Zborovské oslavy, kde její jednota mládeže účinkovala v živém obrazu a 13. června se obec vypravila na

⁹⁵ Čistý zisk z celé akce činil 3 023 Kč. Pamětní kniha, s. 121 (nečíslováno).

otevření zvoníčky ve Veltrubech.

Když 14. září 1937 zemřel T. G. Masaryk, rozhodla se na to kolínská náboženská obec reagovat smuteční tryznou pořádanou 19. září, která vyzněla ve slib, že přítomní zůstanou věrní ideálům svobody a demokracie.

5. prosince se konala přednáška o Jugoslávii se světelnými obrazy a 11. prosince mikulášská zábava jednoty mládeže v hostinci na Valech.

17. července 1938 se vypravila náboženská obec z Kolína na výstavu fotografií a modelů sborů a zvoníc CČs v Náchodě, kde byl vystavován také model kolínského sboru.

6.3.4 Rozpory s římskokatolickou církví

V září roku 1933 nastal nečekaný zvrat po delší době klidnějšího soužití mezi církvemi. Do Kolína totiž přišel nový římskokatolický děkan Davídek, který údajně byl velmi nesnášenlivý a přetahoval členy CČs na katolickou stranu. Používal přitom lsti a agitace jeptišek, které působily jako ošetřovatelky v nemocnici, chudobinci a sirotčinci. Zároveň ale tvrdil, že si to lidé sami na smrtelné posteli přáli. Jako reakci na jeho jednání podali zástupci CČs v Kolíně proti němu protest k Okresnímu úřadu v Kolíně, ale bez úspěchu.⁹⁶

Od ledna 1934 byly zavedeny daňové známky jako jediný platný způsob placení církevní daně. Kromě zpřehlednění účtů to také jaksí mimoděk pomohlo v obraně CČs proti katolickým útokům. Lidé se tím mohli viditelněji vymezovat proti pomluvám katolické opozice. V tomto roce se totiž rozrostla tzv. katolická akce, která se snažila poškodit CČs zejména pomluvami a falešnými zprávami. Např. že sbor CČs se bude prodávat, že je prázdný, že lidé z CČs po stovkách odchází. Přitom v dubnu 1934, i po

⁹⁶ Pamětní kniha, s. 90.

odtržení některých vesnic,⁹⁷ čítala kolínská náboženská obec 9 500 členů.⁹⁸

Rozkol mezi římskokatolickou a československou církví díky děkanu Davidkovi pokračoval vyostřením situace v dubnu roku 1934, když zemřel kolínský básník Karel Leger.⁹⁹ Karel Leger si ve své závěti totiž přál, aby na jeho pohřbu nebyl katolický kněz.¹⁰⁰ Jeho rodina ale přesto katolického kněze na básníkův pohřeb pozvala, a to přímo samotného děkana Davidka. Kolínská náboženská obec CČs byla ochotná mu zazvonit umíráček a přijít i s praporem na pohřeb, to ale pouze v případě, že by na pohřeb skutečně žádný katolický kněz nepřišel. V tomto případě ale byla pobouřena.

V únoru roku 1936 konečně pokročilo řešení problému s katolickým nátlakem na nemocné ze strany ošetřujících jeptišek. Náboženská obec CČs podala stížnost, tentokrát k hejtmanu Bayerovi, takže nakonec Okresní výbor zakázal ve všech nemocnicích návštěvy duchovních s výjimkou případů, kdy si ho nemocný osobně vyžádá a lékař mu to dovolí.

6.3.5 Zajištění splátek dluhů

V tomto období se stalo nejpalčivějším problémem náboženské obce obstarávání finančních prostředků na splácení dluhů, které se jí namáhavě podařilo kvůli stavbě vlastního sboru sjednat.

⁹⁷ Vesnice jako např. Cerhenice, Mančice, Chrčice a Záboř byly přiřčeny pod správu Kutné Hory.

⁹⁸ Je to rozhodně pokrok proti roku 1922, kdy proběhlo podle Hlasu demokracie sčítání lidu v Kolíně. Celkem tu žilo 16 204 obyvatel, z toho 8 268 se hlásilo k římskokatolické, 4 311 k československé a 1 330 k českobratrské církvi. 2 123 lidí bylo bez vyznání a 165 Židů. Hlas demokracie (17/1922, s. 3).

⁹⁹ Karel Leger se narodil 21. září 1859 v Kolíně, maturoval v Praze a po absolvování vojenské služby se vrátil do Kolína, kde pracoval na rodinném statku. Je autorem řady básnických sbírek, dramát, sociálních a historických románů. Byl nazýván „básníkem Polabí“. Zemřel 5. dubna 1934 v Kolíně.

¹⁰⁰ S CČs měl pravděpodobně dobré vztahy, protože např. v roce 1929 blahopřáli Václav Škramovský a Antonín Janík jménem kolínské náboženské obce Karlu Legerovi k 70. narozeninám.

Starosti začaly hned v roce 1933. Rada starších měla do 15. dubna 1933 zaplatit 25 tisíc Kč bankám, ale v důsledku ochromené platební schopnosti členů měla k dispozici pouze 4 tisíce Kč. Poprosila tedy ústřední radu jako spoluručitele ze zápůjček, aby tuto sumu na rok 1932 poslala přímo bankám: Hypoteční 10 tisíc Kč a Zemské 10 tisíc Kč. Později vydala rada starších prohlášení, že tyto peníze ústřední radě do roka splatí. Ale ani ústřední rada tuto částku nemohla postrádat a v červenci 1933 napsala Hypoteční bance žádost o odložení splátky dlužné anuity do 1. července 1934. Hypoteční banka to však odmítla, takže náboženská obec zaplatila jen část peněz¹⁰¹ a 7. října již Hypoteční banka požadovala, aby náboženská obec doplatila i zbytek. Náboženské obci hrozilo, že pokud obratem dluh nezaplatí, bude podán návrh na dražbu sboru. Náboženská obec ale peníze nezaplatila a v únoru 1934 obdržela od Hypoteční banky další upomínku, tentokrát na prosincovou anuitu. Banka v ní pohrozila, že v případě nezaplacení zahájí soudní exekuci. Teprve nyní, 16. února 1934, vyplatila ústřední rada Hypoteční bance za kolínskou náboženskou obec dlužnou splátku.

Kromě starostí s bankou se musela náboženská obec potýkat ještě se svými dluhy u řemeslníků.¹⁰² Proto 30. ledna 1934 požádala rada starších ústřední radu, aby jí dovolila použít peníze, které se zaručila ročně platit náboženské obci od roku 1931, na splácení jiných dluhů.¹⁰³

¹⁰¹ Náboženská obec měla zaplatit za rok 1933 celkem 15 150 Kč a z dřívějšíka měla zaplacen 4 998 Kč od ústřední rady a nyní doplatili místo celé částky jen 2 999 Kč ze svých peněz.

¹⁰² Např. stavitelova firma Záruba a spol. nebyla placena z úvěru, ale bylo s ní domluveno, že náboženská obec bude peníze splácet přímo jí, a to podle svých aktuálních možností po libovolně dlouhou dobu. Nevýhodou toho bylo, že když se firma dostala do finančních problémů, požadovala náhle doplatit větší obnos a hrozila i soudem.

¹⁰³ Od roku 1931 dostávala náboženská obec od ústřední rady 20 tisíc Kč ročně, takže za léta 1931–1934 měla obec obdržet 60 tisíc Kč. Z této částky bylo

Udržení vyrovnaného hospodaření bylo pro radu starších stále těžší, a jelikož byla kolínská náboženská obec zatím opomíjena při rozdělování stavebních subvencí, cítila se dotčena a snažila se, aby na ni při rozdělování peněz ústřední rada více myslela.

Jenomže 2. října 1934 opět neměla rada starších peníze na zaplacení prosincové splátky u Hypoteční banky¹⁰⁴ a znovu žádala ústřední radu, aby náboženské obci peníze půjčila s tím, že jí je po ukončení právě prováděné upisovací akce na sbor vrátí. Takže i rok 1935 pokračoval v podobném duchu, nesl se ve znamení velkých finančních těžkostí. Bylo nutné splácet půjčky, vybírat dluhy z církevní daně a vybírat dobrovolné příspěvky nebo i jinak vydělávat (divadla, slavnostní akce, kde se vybírali peníze). Dokonce se začali pořádat i jarní dětské besídky.

Přesto byla nucena rada starších 10. května 1935 požádat ústřední radu o mimořádný příspěvek 20 tisíc Kč ze státní dotace, aby mohla zaplatit splátku Hypoteční bance, protože kdyby anuita nebyla zaplacená a došlo by k exekuci, považovala by to náboženská obec za mnohem horší než celou „katolickou akci“ i děkana Davidka.

Protože kolínská náboženská obec dostávala ročně státní subvenci jen 20 tisíc Kč, ale kromě splátek u Hypoteční a Zemské banky dlužila dalších 154 tisíc Kč i staviteli, který je chtěl vymáhat soudní cestou, rozhodla rada starších vyjednat další půjčku, tentokrát u občanské záložny CEČES. A aby ještě zvýšila své příjmy, požádala v srpnu 1935 také diecézní radu v Hradci Králové, aby ji zařadila na rok 1936 do svého finančního

Hypoteční bance vyplaceno pouze 12 tisíc Kč, a ze zbývajících 48 tisíc Kč chtěla obec zaplatit dlužnou církevní daň ve výši 20 tisíc Kč, a z posledních 28 tisíc Kč chtěla splatit část dluhu řemeslníkům a staviteli.

¹⁰⁴ Náboženská obec měla zaplatit částku 14 200 Kč, ale neměla již z čeho. Odůvodnila to tím, že 1. října 1934 zaplatila 8 000 Kč Zemské bance a 35 000 Kč z dluhu řemeslníkům. Dokonce na tom byla tak špatně, že neměla ani z čeho vyplatit služné duchovním za říjen.

rozpočtu.¹⁰⁵

V září 1935 požádala náboženská obec o zvýšení roční subvence z 20 na 30 tisíc Kč. Východočeský biskup Stanislav Kordule ji sice doporučil ke schválení, ale stavební referát ústřední rady se vyjádřil v tom smyslu, že již nelze zvyšovat závazky ústřední rady. Pomohl ale snížit deficit náboženské obce stavební subvencí pro rok 1935 ve výši 15 tisíc Kč.

Náboženská obec se přesto nenechala odradit a Václav Pospíšil jako místopředseda rady starších osobně promluvil s patriarchou Gustavem Adolfem Procházkou, který uznal oprávněnost žádosti o navýšení subvence a odkázal ho na diecézní radu, aby právě ona od roku 1936 roční příspěvek k úhradě anuit o 10 tisíc Kč navýšila.

Prosincovou splátku za rok 1935 u Hypoteční banky zaplatila již náboženská obec včas, ale jen díky pomoci občanské záložny CEČES v Praze, protože ústřední rada opět neměla finanční prostředky. Náboženská obec si ale kladla podmínku, že ústřední rada těchto 15 tisíc Kč vyplatí k anuitě na rok 1936.

Jenomže 8. ledna 1936 se ústřední rada na své schůzi usnesla, že žádosti náboženské obce v Kolíně o 15 tisíc Kč nevyhoví. Východočeský biskup Stanislav Kordule ji připomněl, že kolínské náboženské obci dala záruku na 20 tisíc Kč, z nichž připadá 15 tisíc Kč právě pro Hypoteční banku. Přesto stavební referát ústřední radě navrhl trvat na usnesení z 8. ledna.

¹⁰⁵ V této době náboženská obec splácela ročně 50 tisíc Kč Hypoteční bance, 8 tisíc Kč ročně řemeslnické firmě Záruba a spol., občanské záložně CEČES celkem 100 tisíc Kč a různým stavebním firmám dlužila 45 tisíc Kč. Také už vyčerpala i možnost svépomoci v podobě upisovací akce na stavbu Husova sboru. Navíc měla ústřední rada povinnost k 1. říjnu a 1. prosinci 1935 zaplatit Zemské a Hypoteční bance splátky ve výši dohromady okolo 25 tisíc Kč, které ale neměla. Samozřejmě byla pro náboženskou obec velkým handicapem skutečnost, že kvůli průtahům se získáním místa pro stavbu sboru promeškala dotaci od ústřední rady ve výši 350 tisíc Kč, a místo toho si stavěla sbor sama ze svých prostředků.

4. srpna 1936 poslal kolínský notář Julius Stříbrný ústřední radě prohlášení k převedení vlastnictví Husova sboru v Týnci nad Labem¹⁰⁶ z vlastnictví CČs na vlastnictví náboženské obce CČs v Kolíně k podpisu, aby to poté mohl zaknihovat pro potřeby zástavy za půjčku u Zemské banky. 14. září se k tomu vyjádřil právní referát ústřední rady. Došel k závěru, že v ústavě sice přesně není definováno kdy a která jednotka církve má právo nabývat nemovitý majetek, ale to právo má a není důvod myslet si, že by ho měla jen náboženská obec a ne CČs nebo diecéze, a proto je žádost Julia Stříbrného nadbytečná. Navíc veškerý majetek náboženské obce je z ústavy také majetkem CČs, takže nemůže být problém v tom, že pozemek pod sborem v Týnci nad Labem je majetkem CČs a nikoli náboženské obce, protože náboženská obec je stejně součástí CČs. Ale pravděpodobně již nezaslali tuto odpověď zpět Juliu Stříbrnému, který ji v říjnu urgoval.

Celý rok 1936, jak vyplývá z prostudovaných archivních dokumentů i z Pamětní knihy, neustále řešila náboženská obec, jak umořit směnečný dluh u občanské záložny CEČES, protože pro ni byl velkou zátěží, zejména pro nutnost, aby jednotliví členové rady starších ručili osobním majetkem. Nutně to s sebou přinášelo i skutečnost, že pokud někdo z rady starších vystoupil, a právě kvůli obavám o vlastní jmění se to v několika případech stalo, musela rada starších zvolit nového ručitele, aby banka nezačala uplatňovat své nároky na směnky.¹⁰⁷

Náboženská obec tedy v květnu 1936 požádala Zemskou banku o půjčku na zaplacení dluhu u CEČESu, a protože zde náboženská obec

¹⁰⁶ Husův sbor v Týnci nad Labem sice vlastnila náboženská obec CČs v Kolíně, ale pozemek pod ním vlastnila CČs jako celek. Tento stav nemovitosti ale nebyl pro Zemskou banku dostatečnou zástavou a požadovala, aby i pozemek byl majetkem náboženské obce.

¹⁰⁷ V srpnu 1937 Ladislav Svátek, Miloslav Vančura, Václav Pospíšil a Josef Matějec, kteří právě z těchto důvodů z rady starších vystoupili, chtěli podat na náboženskou obec žalobu, pokud by nebyli do 15. září 1937 propuštěni ze směnečného ručení.

splácela svůj dluh na řemeslnické práce včas, uvolila se Zemská banka v Praze 14. srpna 1936 zapůjčit jí 100 tisíc Kč¹⁰⁸, čímž vznikl náboženské obci u Zemské banky již druhý dluh, zato ale s lepší úrokovou mírou než u CEČESu.

Již 6. září 1936 schválilo mimořádné shromáždění náboženské obce konverzi směnečné zápůjčky u záložny CEČES v Praze na komunální zápůjčku u Zemské banky v Praze na 109 tisíc Kč na 25 let z vlastních prostředků s tím, že bude zajištěna na nemovitostech na prvním místě v Týnci nad Labem a na druhém místě v Kolíně.

Bylo ale nutné, aby převzala za půjčku záruku diecézní i ústřední rada, a tak půjčku i schválila. Protože by ústřední ani diecézní radě nevznikl žádný nový závazek, diecézní rada žádost doporučila již v říjnu 1936 ke schválení. Ale ústřední rada ji zamítla. Proto pohrozila rada starších rezignací všech svých členů v případě, že ústřední rada na poslední chvíli garancii neposkytne. A odmítla vzít zodpovědnost za další chod věcí, když nebyla uznána její dobrá vůle udržet vyrovnaný rozpočet, protože přeci nelze žádat, aby členové rady starších ručili osobním majetkem, když to není ochotna udělat celá církev zastoupená ústřední radou, zvláště když tato garancie je jen formalitou, jelikož zápůjčka má pouze konsolidovat stávající dluhy.

I Stanislav Kordule se u ústřední rady přimlouval, že kolínská obec dobře hospodaří, že u Zemské banky bude mít levnější úrok a nebude muset ručit svým majetkem. A ubezpečil ji, že garancie je jen pouhou formalitou. Stavební referát při ústřední radě na přímlovu reagoval návrhem, aby ústřední rada přijala spolu s diecézní radou nový závazek na 109 tisíc Kč za náboženskou obec v Kolíně, ale s podmínkou, že členové rady starších budou muset osobně ručit místo CEČESu přímo ústřední radě, a pokud by ústřední rada musela za náboženskou obec něco zaplatit, smí si to následně strhnout

¹⁰⁸ I s úroky činila celková částka 109 tisíc Kč.

z dotace na plat duchovních. Plénium ústřední rady se 8. ledna 1937 usneslo, že záruku za náboženskou obec přijme a svolí, aby zápůjčka byla knihově zajištěna v prvním pořadí na Husově sboru v Týnci nad Labem. Navíc se plénium spokojilo pouze s podmínkou, že ústřední rada je oprávněna v případě, že by náboženská obec v Kolíně neplnila řádně svou dluhovou službu z této zápůjčky, srazit si z dotace na plat duchovních vždy tu částku, kterou musela ústřední rada zaplatit a osobní ručení členů nevyžadovala. S tím také rada starších souhlasila.

Kvůli nedostatku peněz zavedla náboženská obec v roce 1936 nový systém vybírání darů. Spočíval v tom, že dva členové rady starších se postavili před bohoslužbou u vchodu do sboru s pokladničkou, aby se lidé těžko vyhnuli příspěví.

Protože přes veškeré snahy náboženská obec nedokázala udržet svůj finanční rozpočet v rovnováze, požádala v září 1936 ústřední radu o poskytnutí mimořádné výpomoci z prostředků státní subvence z přebytků na rok 1937 ve výši alespoň 20 tisíc Kč. Červnovou anuitu na rok 1937 Hypoteční bance zaplatila náboženská obec včas, protože využila peněz ze státní subvence.

V červenci 1937 požádala Zemská banka o doplnění dokladů potřebných k žádosti o půjčku. Zemská banka totiž rozhodla, že pokud Husův sbor v Týnci nad Labem a sbor Mistra Jana Husa v Kolíně nebudou mít jako jediného vlastníka kolínskou náboženskou obec, tak půjčku náboženská obec kvůli zaknihování zástavy nedostane. Bylo tedy potřeba, aby ústřední rada potvrdila, že náboženská obec vlastní Husův sbor v Týnci nad Labem, což ale již v srpnu 1936 odmítla. Na naléhání ze strany náboženské obce vystavila v září 1937 ústřední rada prohlášení, že teprve v roce 1937 došla CCs k závěru, že nabývat zejména nemovitý majetek nemůže CCs jak celek, ale jen náboženské obce, takže v prohlášení požádala o opravu v pozemkové knize.

V říjnu 1937 byla rada starších nucena zaplatit dluh na církevní dani z nevyčerpaných zbytků peněz ze státní stavební subvence za roky 1935–1937.¹⁰⁹ Ale nedostatek peněz ji pronásledoval dál. 1. dubna 1938 tedy požádala rada starších ústřední radu o navýšení věcné dotace aspoň o 5 tisíc Kč ročně, protože se jí nedostává vlastních příjmů.¹¹⁰ Navíc došlo ke zvýšení jejích výdajů za Husův sbor v Týnci nad Labem, protože když byl zapsán jako majetek kolínské náboženské obce a byl zastaven hypotékou, místní věřící se o něj odmítli starat. Na kolínské obci začali požadovat, aby sbor oplotila a splatila zbývajících dluh z jeho stavby. Pokud by ale ústřední rada nepovolila zvýšení věcné dotace, stačilo by náboženské obci aspoň prominutí církevní daně z hlavy po dobu pěti let.

Stavební referát žádosti o zvýšení věcné dotace o 5 tisíc Kč odmítl vyhovět, jelikož v roce 1937 dostala náboženská obec 32 182 Kč, ústřední rada za ní převzala záruku na půjčku u Zemské banky a obec prohlásila, že nedoplatky anuit si může ústřední rada strhnout z osobní dotace a dále se náboženská obec zaručila, že po konverzi dluhů bude soběstačná, místo toho ale požádala o novou podporu, takže jí doporučil, aby si upravila své hospodaření tak, aby dostála všem svým povinnostem, což přijala i ústřední rada 4. května 1938.

7. června 1938 byla rada starších informována ústřední radou o přidělení dotace pro rok 1938 ze státní stavební subvence ve výši pouhých 14 400 Kč místo 20 tisíc Kč, které posledních 7 let náboženská obec dostávala. Tato částka ale pokryla akorát červnovou anuitu Hypoteční bance

¹⁰⁹ Nevyčerpaná částka z těchto stavebních subvencí činila téměř 19 tisíc Kč a dlužná církevní daň včetně roku 1937 dosáhla částky okolo 23 tisíc Kč. Náboženská obec tedy měla doplatit ještě okolo 4 tisíc Kč.

¹¹⁰ Důvodem pro nedostatek finančních prostředků tentokrát byla skutečnost, že církevní daň je už nejvyšší možná a jiný příjem náboženská obec nemá. Přitom rozpočet na rok 1938 měl být ve schodku 10 tisíc Kč kvůli úrokům z půjček u bankovních ústavů.

za rok 1938.¹¹¹ To radu starších pochopitelně pohoršilo a projevila svůj nesouhlas s jednostranným zrušením roční stavební subvence bez předchozího jednání. Bylo pro ni bezpodmínečně nutné dostat minimálně zaručenou částku, protože jednak na tuto situaci nebyla připravena, jednak už tak nedokázala udržet rozpočet vyrovnaný, když měla ročně umořovat $\frac{3}{4}$ milionu Kč téměř výhradně z vlastních prostředků. Dokonce byla rada starších z bezradnosti připravená svolat mimořádné shromáždění náboženské obce, kde měla v úmyslu vysvětlit svou nezaviněnou těžkou situaci a vedení hospodaření dát k dispozici nadřízeným ústavním orgánům, pokud by zaručené peníze nedostala.

Přestože žádost kolínské náboženské obce podpořil i východočeský biskup Stanislav Kordule, ústřední rada odmítla vyhovět, protože stavební subvence byla již pro rok 1938 zcela vyčerpaná¹¹² a v minulém roce obdržela náboženská obec více peněz, než na kolik měla nárok. Problém byl ale v tom, že náboženská obec sice dohromady dostala přes 20 tisíc Kč, ale z mimořádných peněz, nikoli ale z peněz zaručených 15. dubna 1931.¹¹³ Rada starších zaručené peníze potřebovala a byla ochotná vyslat do Prahy svého zástupce, který by projednání sporné věci a vysvětlil oprávněnost žádosti.

Nicméně se v tuto chvíli musela náboženská obec potýkat

¹¹¹ Červnová anuita Hypoteční bance pro rok 1938 činila 14 371,90 Kč.

¹¹² Kolínská náboženská obec dostala v roce 1937 dohromady 32 182 Kč a v roce 1938 14 400 Kč, takže průměrně na rok již získala přes 23 tisíc Kč, nárok měla ale. pouze na 20 tisíc Kč.

¹¹³ V roce 1937 zaplatila ústřední rada anuitu Hypoteční bance ve výši 14 360,50 Kč a obnos 17 821,50 Kč, který měla náboženská obec dostat, si odečetla za náboženskou daň. Hotově tudíž nedostala vůbec nic. Usnesením ústřední rady z 16. února 1938 byla kolínské obci přidělena zvláštní subvence na rok 1937 ve výši 14 400 Kč jako podíl z mimořádného příspěvku na pořizování bohoslužebných budov pro rok 1937. Z tohoto obnosu bylo zasláno 14 371,90 Kč Hypoteční bance a 28,10 obdržela rada starších. Ale obvyklý řádný příspěvek 20 tisíc Kč pro rok 1938 náboženská obec nedostala.

s neplánovaným, i když ne neobvyklým, problémem, a to jak zaplatit téměř 35 tisíc Kč¹¹⁴ bankovním ústavům. Vybírání náboženské daně bylo prakticky zastaveno, takže zde se peníze očekávat nedaly, dar předpokládat náboženská obec také nemohla a na další půjčku už nemohla dosáhnout. Dokonce rada starších zvažovala možnost, že by předala ručení do rukou diecézní rady CČs v Praze. K tomu ale nakonec nedošlo.

Ústřední rada přislíbila, že o penězích pro kolínskou náboženskou obec bude jednat v prosincovém plénu, ale šance na kladné vyřízení byly malé. Stavební subvence na rok 1938 byla již rozdělena mezi ostatní náboženské obce, takže prostředky na prosincovou anuitu roku 1938 u Hypoteční banky si musela náboženská obec obstarat sama. Jenže neměla už kde, jelikož už z vlastních prostředků zaplatila prosincovou anuitu u Zemské banky a byla nucena nechat ústřední radu, aby převzala pohledávku u Hypoteční banky jako ručitel za svou.

21. prosince 1938 stavební referát vysvětlil, že kolínská náboženská obec nedostala celých slíbených 20 tisíc Kč za rok 1938 proto, že jí bylo vyplaceno jen 14 400 Kč a zbývajících 5 600 si ústřední rada nechala jako formální záruku. A navíc stavební referát dodal, že na rok 1939 nelze zaručit ani těch 14 400, ale dopsal si pro vlastní potřeby tužkou poznámku, že navrhuje na rok 1939 kolínské náboženské obci 20 tisíc Kč.

6.3.6 Problémy směnečného ručení

Směnečná půjčka u CEČESu sice pomohla náboženské obci vyřešit mnohé finanční problémy, ale měla také své stinné stránky. Kvůli nutnosti ručit vlastním majetkem členů rady starších za směnku osobním majetkem v kombinaci s nejistou finanční situací náboženské obce, byli někteří ručící členové pod velkým tlakem, a raději vystoupili z rady starších, aby se tohoto břemene zbavili.

¹¹⁴ Zemské bance 8 861,10 Kč a 2 207,25 Kč a Hypoteční bance 14 371,90 Kč.

V době, kdy náboženská obec jednala o konsolidaci dluhů, vystoupili z těchto důvodů z rady starších Ladislav Svátek, Miloslav Vančura, Václav Pospíšil a Josef Matějec. Ladislav Svátek již 30. června 1937 upozorňoval na potřebu zbavit se ručení, protože ale převod dluhu z CEČESu na Hypoteční banku měl v dohledné době proběhnout, nechtěla rada starších již shánět náhradní ručitele v naději, že už jich nebude potřeba.

Výše zmiňovaní se ale obrátili na advokáta JUDr. Viléma Rytinu, aby jednal s radou starších. 24. srpna 1937 tlumočil JUDr. Vilém Rytina žádost svých klientů, kteří podepsali směnku u CEČESu jako funkcionáři rady starších, a to pod výslovnou podmínkou, že jen na dobu, po kterou budou funkcionáři rady starších. Nikdo z nich už ale v současné době členem rady starších není a nezodpovídají tedy za hospodaření náboženské obce, jejich závazek již vůči ní pominul a vznikl jim nárok na zproštění tohoto směnečného závazku, a to do 4. září 1937.

6.3.7 Nepříznivé situace

V roce 1935 se náboženská obec v Kolíně potýkala s odlivem členů a slabou účastí na bohoslužbách. Na bohoslužbách musel farář Jan Tabach dokonce pronést několik slov o tom, proč chodit do kostela i za špatného počasí. Zároveň byli lidé nabádáni k tomu, aby získávali nové členy, aby byl každý apoštolem.

Tento problém se zřejmě prohluboval, protože v roce 1937 zaznamenává Pamětní kniha postesek nad povahou svých členů. Líčí, že do církve přicházeli lidé nábožensky odumřelí, „kteří se dívali na církev jako na spolek, do něhož lze vstoupit a zase vystoupit třeba pro něčí poznámku nebo domněnku, urážku nebo proto, že u něho nekupují příslušníci“.¹¹⁵ A navíc členové nechtějí platit církevní daň.

Když byla 30. září 1938. doručena z německého velvyslanectví nota

¹¹⁵ Pamětní kniha, nečíslováno.

německé vlády o mnichovském usnesení a politický výbor členů bývalé vlády jej přijal, je z Pamětní knihy cítit ukřivdění, že bývalí spojenci nás vydali, ale také nadšení, že Sovětský svaz se neúčastnil jednání proti Československu. Z textu je patrné odhodlání zůstat věrni tradici národní a křesťanské podle odkazu T. G. Masaryka, ale je zde vyjádřena i obava, CČs bude jako národní církev zrušena.

Pocity z podzimu 1938 jsou v Pamětní knize vyličený takto: „Na podzim ustala i naše církevní činnost, neboť mnichovský diktát zasáhl bolestně nitra našich příslušníků tak těžce, že žádné slovo nevyhladí náš národní smutek a žal nad ztrátou našich krásných hor a třetiny území republiky.“¹¹⁶

¹¹⁶ Pamětní kniha, nečíslováno.

7 ZÁVĚR

Veškerá moje snaha o zjišťování historie kolínské náboženské obce CČs od samých počátků narážela na nedostatek informačních zdrojů. Bylo nutné, abych se zaměřila na archivní prameny. Jak se ale ukázalo, bylo úsilí dobrat se v nich nějakých přínosných zpráv o kolínské náboženské obci ve sledovaném období, velmi nesnadné.

Jako první jsem navštívila Farní úřad CČSH v Kolíně, kde jsem si mohla pořídit si kopie dobových fotografií ze života náboženské obce, Pamětní knihy a Památníku sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně. Pamětní kniha a Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně posloužili jako základ pro mou práci a od těchto se odvíjelo mé další pátrání. Také jsem zde směla nahlédnout do Procesu ustavování a duchovní správy náboženských obcí církve československé husitské 1920–2000, který se mi jevil jako velmi nepřesný a během psaní práce jsem v něm našla chyby. Vše ostatní, co by mohlo být na Farním úřadě vhodné ke zkoumání historie náboženské obce, jako např. zápisy ze schůzí rad starších nebo korespondence, bylo údajně vyvezeno za minulého režimu do sběru.

Další mé pátrání směřovalo ke Státnímu okresnímu archivu v Kolíně, kde ale nebylo k náboženským dějinám vůbec nic, takže jsem alespoň procházela všechna prvorepubliková čísla týdeníku Hlas demokracie a Věstník odboru klubu čs. turistů v Kolíně. Téměř žádná z nalezených zmínek o CČs však pro mé studium nebyla něčím novým, co bych již dříve nenalezla v Pamětní knize nebo Památníku sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně.

Potom jsem se ještě chtěla vypravit do Ústředního archivu a muzea CČSH, který ale byl po většinu doby, kdy jsem sbírala informace, pro

badatele uzavřený. Když mi do něj byl přístup umožněn, nalezla jsem zde hodnotné informace o životě náboženské obce, hlavně komunikaci s ústřední a diecézní radou CČs. Ostatní materiály, které bych tu ještě mohla získat a které se týkaly období po roce 1930, byly bohužel ještě neutříděné a pro mě tímto nepřístupné. Také jsem tu studovala články o náboženské obci v periodiku Český zápas z příslušných let. I tady nalezené zmínky pro mou práci neměly větší význam, jelikož už mi byly známé z Pamětní knihy nebo Památníku sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně.

Protože mi stále chyběly údaje o farářích, kteří zde působili a jeden z nich, Jan Tabach, se dokonce později stal východočeským biskupem, musela jsem pátrat v dalších archivech.

A poněvadž kolínská náboženská obec patřila v dané době pod východočeskou diecézi s centrem v Hradci Králové, telefonickým dotazem jsem hledání v archivu diecéze v Hradci Králové vyloučila, vše bylo údajně odesláno do Prahy. Vzhledem k tomuto a faktu, že nyní náboženská obec patří pod diecézi v Praze, rozhodla jsem se získat chybějící informace v archivu pražské diecéze. Zde jsem ovšem vyplýtvala mnoho zbytečné energie. Dozvěděla jsem se, že archiv se nenachází v Praze, ale v Rudné u Prahy, kde mi měly být připraveny veškeré složky o zkoumané době. Všechny se ale týkaly doby od 80. let 20. století dále. Osobní záznamy jednotlivých duchovních měly být přímo na diecézi v Praze. Znovu jsem se obrátila na pražskou diecézi, kde se po bližším zkoumání zjistilo, že osobní karty duchovních se zde skutečně nachází, avšak o mnou požadovaných třech farářích žádné informace nalezeny nebyly.

V závěru své práce mohu přes veškeré nepříjemnosti spojené s nedostatkem informací konstatovat, že jsem k životu náboženské obce sesbírala docela dost materiálů, stejně jako o stavbě sboru Mistra Jana Husa a všem, co s ním souvisí. Proto se domnívám, že jsem cíle, který jsem si v úvodu své práce vytyčila, dosáhla. Přesto je ale možné mnohá témata

v práci zmíněná jen okrajově v budoucnu rozšiřovat nebo práci o některá doplnit. Není mi ale jasné, proč jsem nikde nenalezla téměř žádné informace o člověku, který byl po osm let východočeským biskupem.

Během probírání se různými prameny jsem byla příjemně překvapena nadšením a energií náboženské obce, kterou bychom dnes našli jen málokde. Tolik pořádaných akcí, kde se činnost náboženské obce mohla dostat do povědomí široké veřejnosti, která se k ní mohla přidat, je obdivuhodná. Zaznamenávala jsem různé situace v jejím životě, radosti, ale i problémy, se kterými se potýkala a ve kterých jsem spatřovala analogie s dnešní dobou. Mnohé nešvary se objevují dodnes. Při studiu dějin jsem lépe pochopila, proč některé věci dnes jsou tak, jak jsou, protože jsem poznala minulé situace, které ke dnešnímu stavu vedly.

POUŽITÁ LITERATURA

Prameny:

Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně, FÚ CČSH Kolín.

Památník sboru Mistra Jana Husa církve československé v Kolíně. Kolín : Rada starších sboru CČS Mistra Jana Husa, 1932. 19 s.

Pamětní kniha, FÚ CČSH Kolín.

Fond Korespondence dr. Gustava Adolfa Procházky, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-8 č. i. 307.

Archivní složka ÚAM CČSH signatura: A I-1 č. i. 1/Ia, 9.

Archivní složka ÚAM CČSH signatura: A I-5 č. i. 10/IIIa 8).

Archivní složka ÚAM CČSH signatura: A I-5 č. i. 10/IIIa 25).

Archivní složka ÚAM CČSH signatura: A I-5 č. i. 10/IIIa 31).

Fond Archiv ústřední rady církve československé, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A V-10 č. i. 53 (VI C-89).

Fond Archiv výboru rad starších církve čsl. Velké Prahy, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-52 č. i. 4/A-8.

Fond Korespondence Václava Lemberka, archivní složka ÚAM CČSH signatura: A II-48 č. i. 49.

Fond Diecézní rada CČS(H) Olomouc (depozitum), archivní složka ZAO, pobočka Olomouc, č. i. 801/105.

Oznámení Ústřední národní správy CČS o ordinaci a uvedení v úřad biskupa Jana A. Tabacha 21. června 1945, ÚAM CČSH, Neinventovaný fond Miroslava Nováka.

Literatura:

Církev československá ve službách pokroku : představitelé církve hovoří k živým otázkám dneška. Praha : Blahoslav.

FRÝDL, David. *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky : snaha o reformu katolicismu v Čechách a na Moravě.* 1. vyd. Brno : L. Marek, 2001. 220 s. ISBN 80-86263-15-0.

Hlas demokracie, rok 1922, č. 17.

Hlas demokracie, rok 1923, č. 4.

HRDLIČKA, Jaroslav. *Život a dílo prof. Františka Kováře : Příběh patriarchy a učence.* 1. vyd. Brno : L. Marek, 2007. 523 s. ISBN 978-80-87127-05-6.

JELÍNEK, Zdeněk; HELFERT Zdeněk. *Kolínsko.* 1. vyd. Praha : Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1990. 328 s.

KAŇÁK, Miloslav. Stručný nárys dějin Československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji. In *Padesát let CČS*, Praha 1970.

KAŇÁK, Miloslav. Úvahy o vzniku, vývoji a poslání CČS. In *Náboženská revue CČS*, roč. 30, č. 4/1959.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* 1. vyd. Praha : Libri, 1998. 952 s. ISBN 80-85983-15-X. 3. díl Kolí-Mi

KOVÁŘ, František. Vzpomínka. In DURCHÁNEK, Miroslav (ed). *Blahoslav 1957 : Rodinný kalendář církve československé.* Blahoslav : Praha, 1956. s. 36–42.

MAREK, Robert (red.). *Věstník odboru klubu čs. turistů v Kolíně : Vlastivědný sborník středního Polabí.* Kolín, 1932. roč. IX.

PETRÁČKOVÁ, Věra; KRAUS, Jiří; et al. *Akademický slovník cizích slov.* 1. vyd. Praha : Academia, 2001, 834 s. ISBN: 80-200-0982-5.

POKORNÝ, František. *Schematismus československé církve 1933.* 1. roč. Praha : Blahoslav, 1933.

Proces ustavování a duchovní správy náboženských obcí církve

československé husitské 1920–2000.

VLČEK, Pavel. Wallenfels, Vladimír. In VLČEK, Pavel (ed). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha : Academia, 2004. s. 706.

VLČEK, Pavel; HILMERA, Jiří. Potůček, František. In VLČEK, Pavel (ed). *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*. Praha : Academia, 2004. s. 523.

Internetové zdroje:

BUŘÍNSKÁ, Barbora. *Pohled do historie: jak začala velká hospodářská krize v roce 1929*. [online]. [cit. 2008-10-23]. Dostupný z WWW: <http://finance.idnes.cz/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929-p7g-/bank.asp?c=A081022_135219_bank_bab>

DVOŘÁK, Kamil. *Josef Havlíček*. [online]. [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.archiweb.cz/architects.php?type=arch&place=cr&action=show&id=443>>

DVOŘÁK, Kamil. *Josef Gočár*. [online]. [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://archiweb.cz/architects.php?type=arch&place=cr&action=show&id=445>>

Google mapy. [online]. [cit. 2009-05-29]. Dostupný z WWW: <<http://maps.google.cz>>

Institut tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. [online]. [cit. 2008-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://itf.fpf.slu.cz/studenti/funke.pdf>>

Jednatelská kniha Jednoty mládeže církve českomoravské ve Smiřicích. Přepsal Přemek Andrýs. [online]. [cit. 2009-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.smirice.eu/kultura/divadlo/jednota/jednota.htm>>

Mapy.cz. [online]. [cit. 2009-05-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.mapy.cz/#mm=ZP@x=134873728@y=135723520@z=15>>

Nové Noviny. [online]. rok 2001, č. 32/01. 17. srpna 2001. [cit. 2009-06-02].

Dostupný z WWW: <<http://www.jicinsko.cz/nn/01/32/nn132-7.htm>>

ŠULC, Roman; KUBKA, Jan. *Kolín – kostel sv. Jana Křtitele*. [online]. [cit.

2008-05-15].

Dostupný

z

WWW:

<<http://www.cestyapamatky.cz/kolinsko/kolin/kostel-sv-jana-krтитеle>>

PŘÍLOHOVÁ ČÁST

Příloha č. 1 : První patriarcha CČs Karel Farský (obrázek)

*Zakladatel CČS. † patriarcha
br. Dr. Karel Farský.*

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 5.

**Příloha č. 2 : Druhý patriarcha CČs Gustav Adolf Procházka
(obrázek)**

*Nynější patriarcha CČS.
br. Gustav Adolf Procházka.*

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 5

Příloha č. 3 : Druhý východočeský biskup CČs Stanislav Kordule (obrázek)

*Biskup CČS, východočes. diecese
br. Stanislav Kordule.*

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 5.

Příloha č. 4 : První farář náboženské obce CČs v Kolíně
František Paplhám (obrázek)

*Br. Frant. Paplhám,
první farář CČS. v Kolíně.*

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 7.

Příloha č. 5 : Druhý farář náboženské obce CČs v Kolíně
Hynek Zdík Široký (obrázek)

*Br. Hynek Zdík Široký,
druhý farář CČS. v Kolíně.*

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 7.

**Příloha č. 6 : Třetí farář náboženské obce CČs v Kolíně Jan
Amos Tabach (obrázek)**

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 7.

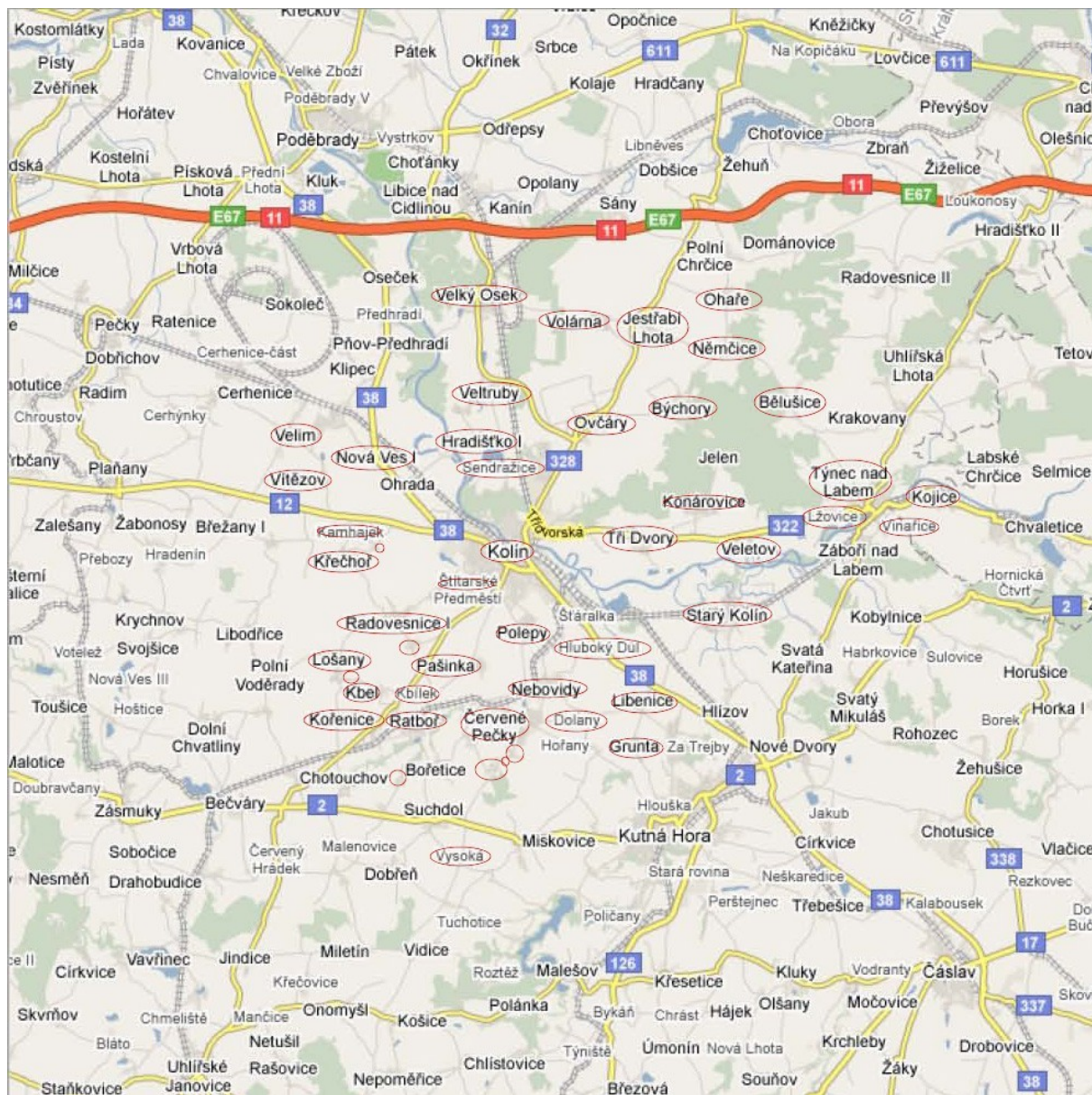
**Příloha č. 7 : První předseda rady starších náboženské obce
CČs v Kolíně Jindřich Vlk (obrázek)**

*Br. Jindřich Vlk, zahradník,
první předseda rady starších
náboženské obce CČS.
v Kolíně.*

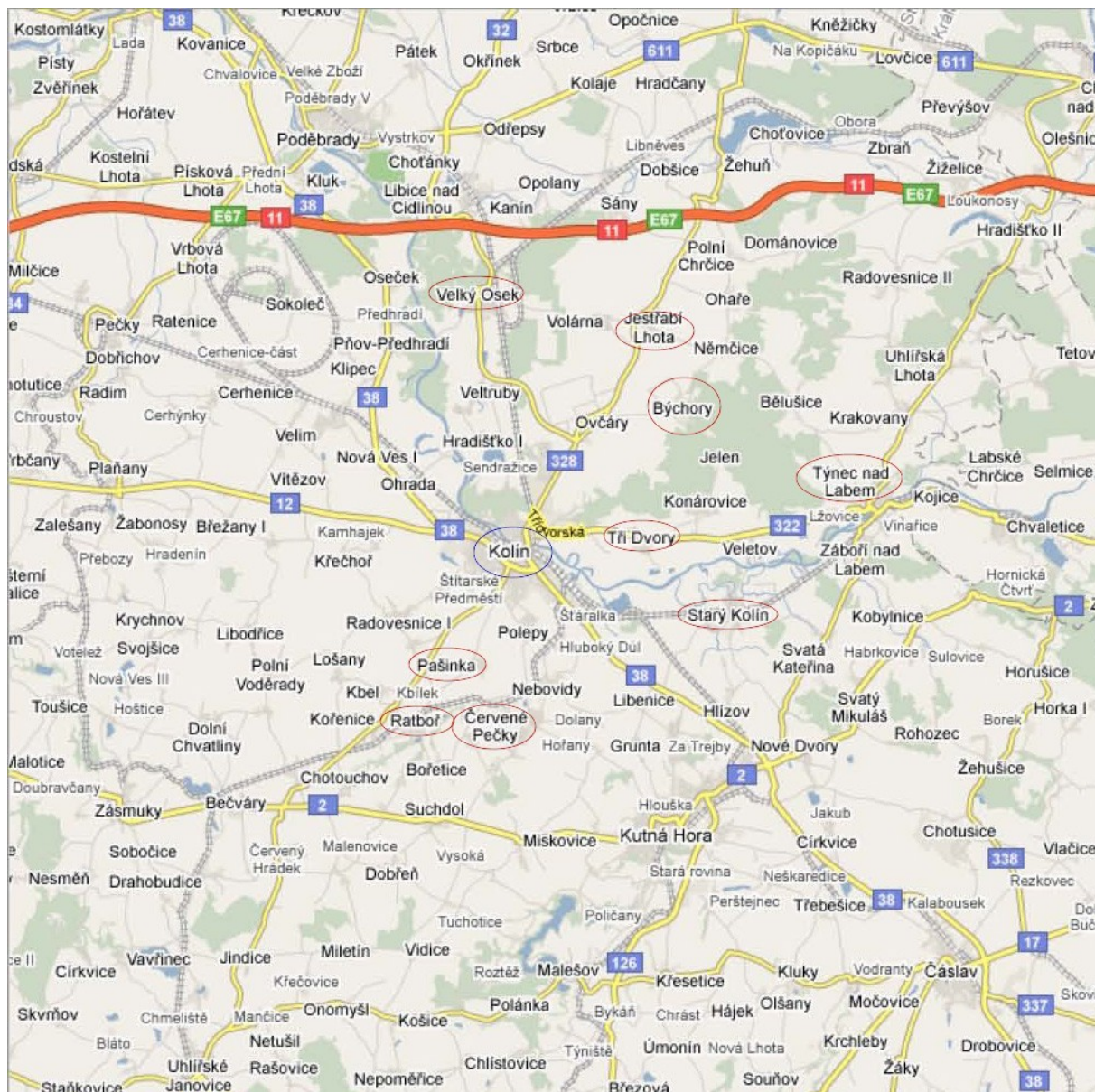
Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 9.

Příloha č. 8 : Obvod náboženské obce ČČs v Kolíně (obrázek)

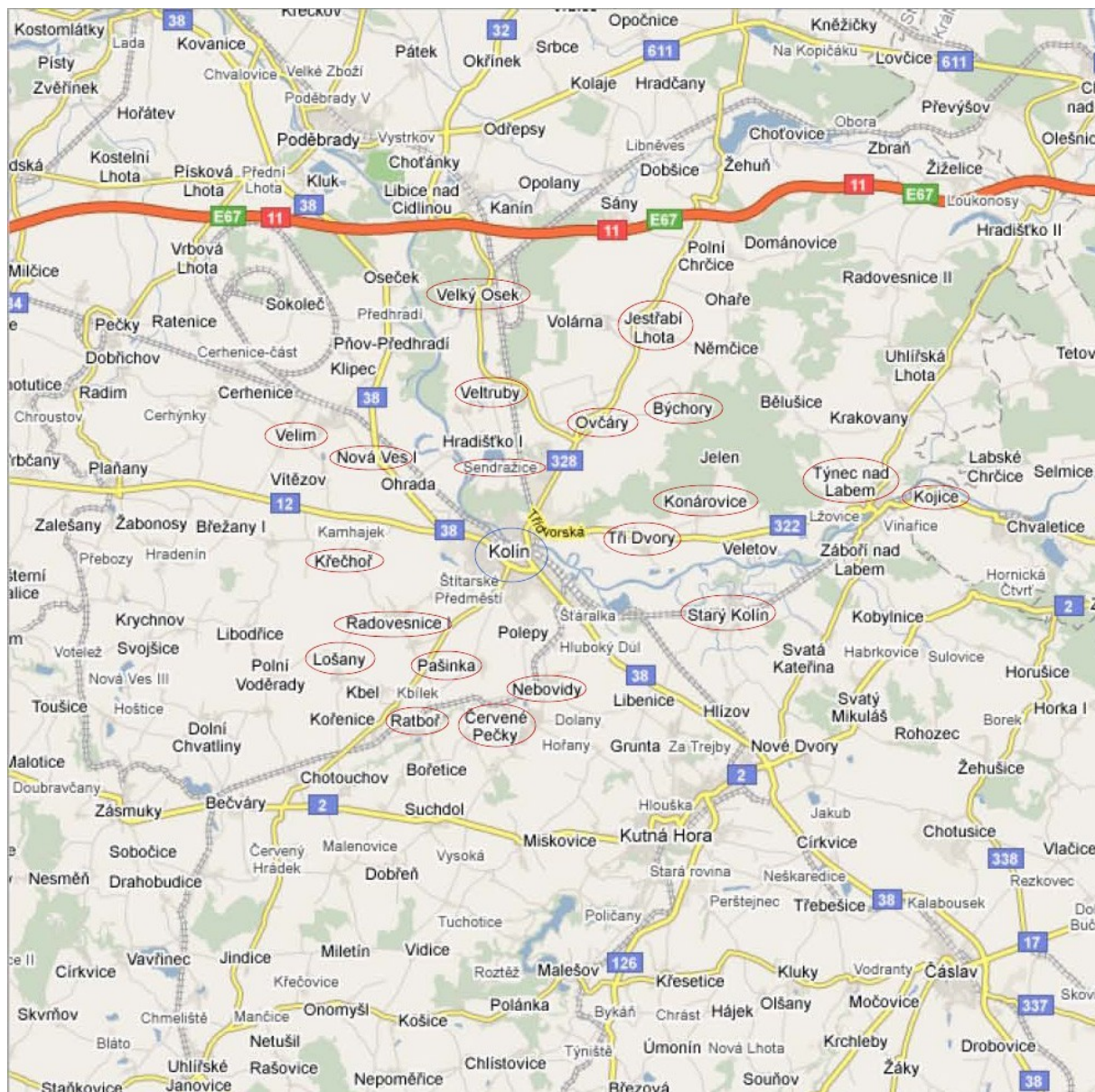
Podklad Google mapy

Příloha č. 9 : Mapa obcí, ve kterých duchovní kolínské náboženské obce vykonávali bohoslužby (obrázek)

Podklad Google mapy.

Příloha č. 10 : Mapa obcí, ve kterých katechetové kolínské náboženské obce vyučovali náboženství (obrázek)

Podklad Google mapy.

Příloha č. 11 : Mapa Kolína s vyznačeným Sborem Mistra Jana Husa a kostela sv. Jana Křtitele (obrázek)

Podklad Mapy.cz

**Příloha č. 12 : Život kolínské náboženské obce – výlety do
přírody (obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 13 : Život kolínské náboženské obce – výlety do
přírody (obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

Příloha č. 14 : Kostel sv. Jana Křtitele v Kolíně (obrázek)

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 12.

**Příloha č. 15 : Interiér kostela sv. Jana Křtitele v Kolíně
(obrázek)**

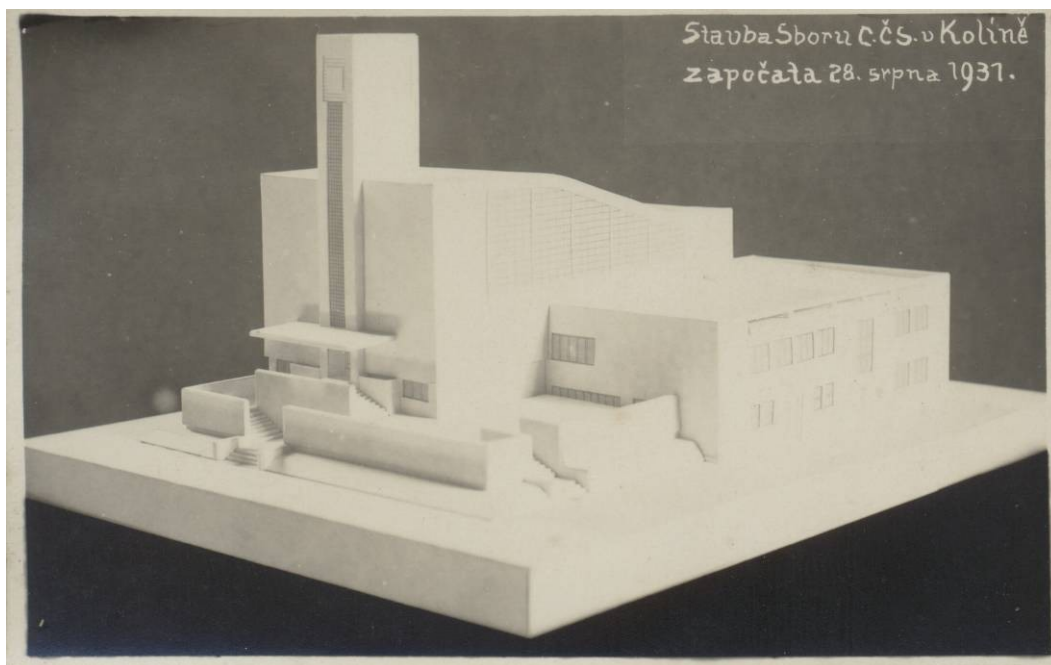
Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 12.

**Příloha č. 16 : Návrh sboru Mistra Jana Husa v Kolíně podle
F. Potůčka (obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 17 : Návrh sboru Mistra Jana Husa v Kolíně podle
V. Wallenfelse (obrázek)**

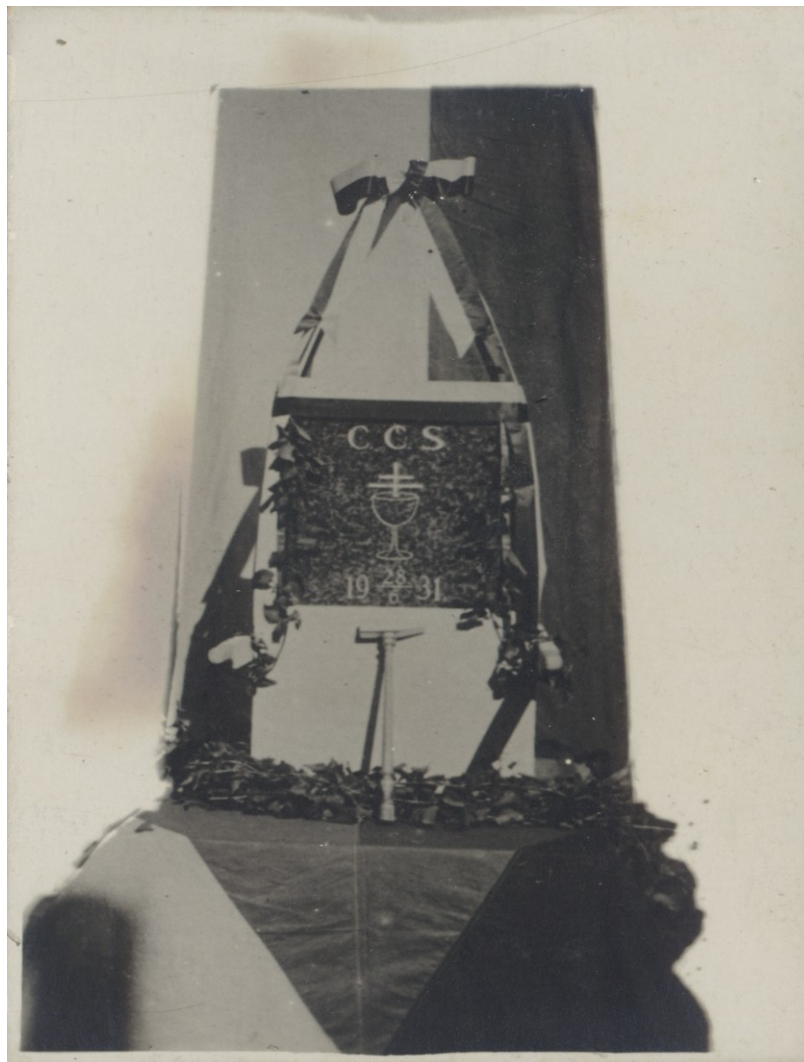
*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČS v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 18 : Vinařického náměstí před stavbou sboru Mistra
Jana Husa v Kolíně (obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 19 : Základní kámen Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 20 : Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

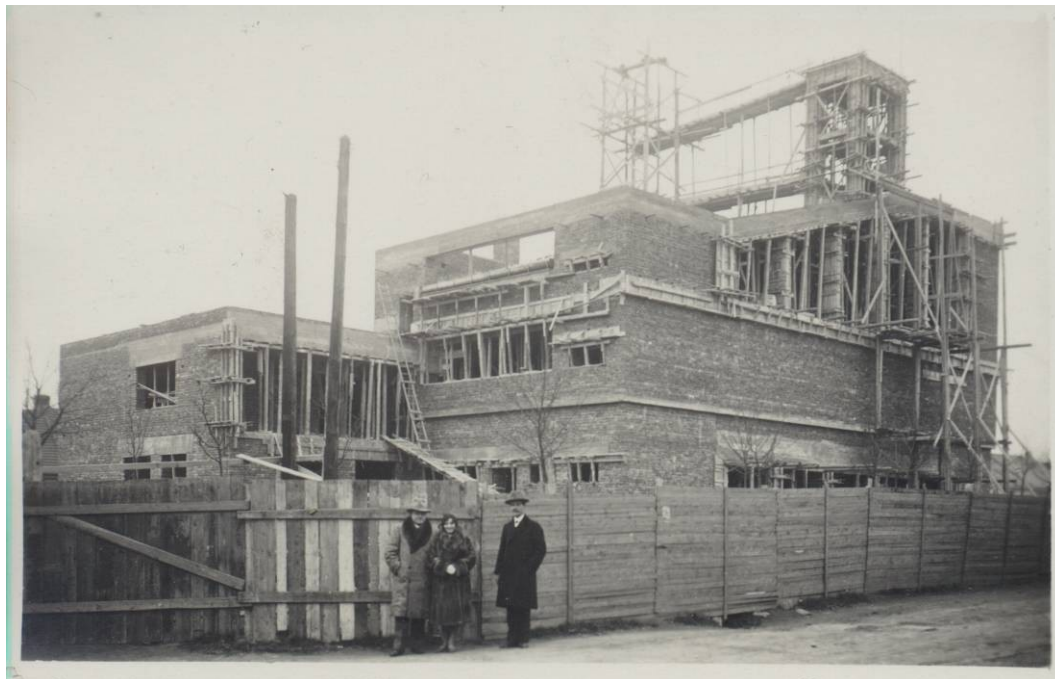
*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce ČČS v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 21 : Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

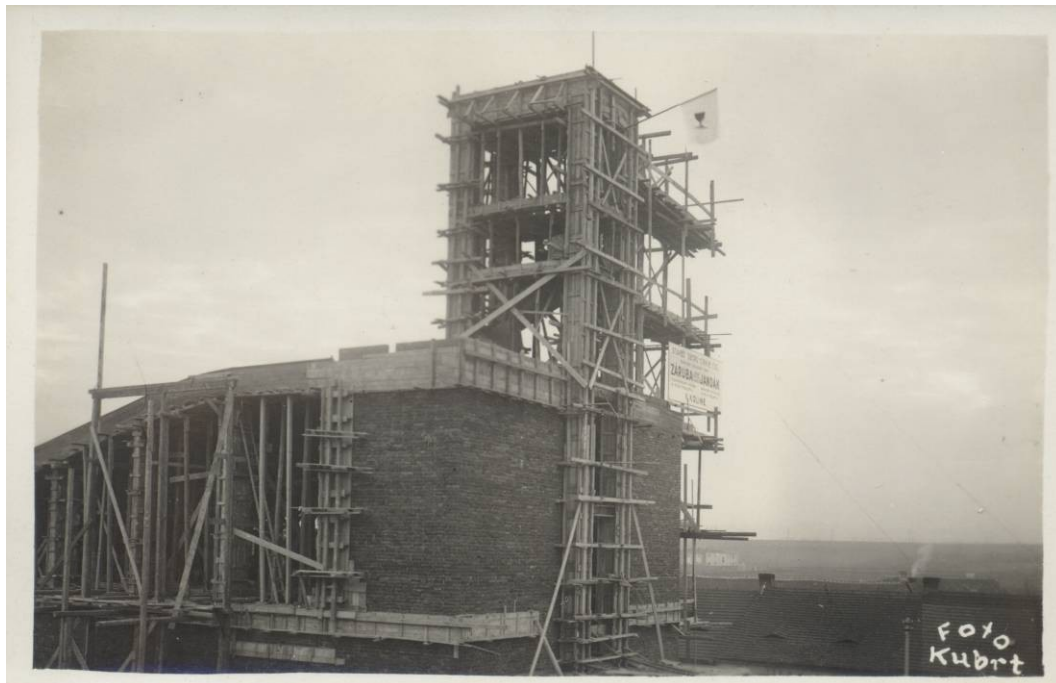
*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 22 : Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 23 : Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 24 : Postavený sbor Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 25 : Interiér sboru Mistra Jana Husa v Kolíně
(obrázek)**

*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

**Příloha č. 26 : Slavnostní otevření sboru Mistra Jana Husa
v Kolíně (obrázek)**

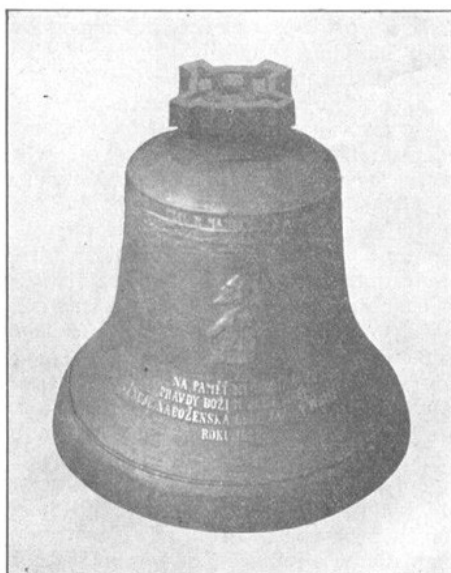
*Album fotografií ze stavby sboru a života náboženské obce CČs v Kolíně
(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)*

(obrázek)

Sharnosht' Khavrem
Yusova Elorn v Koliz
une 12. sama 1937k
pa Tada
Aut. Paul B. Lora
M. Yabovore. M. D. D.
V. Chubrov
Johann's Lantz
Emka Eutaves
Anne Klimtova
Anna Reichow
Mama Kharafishova
Anna Yamifova
Kang Vintkeba
Yemera - Anna

(uloženo na Farním úřadě Církve československé husitské v Kolíně)

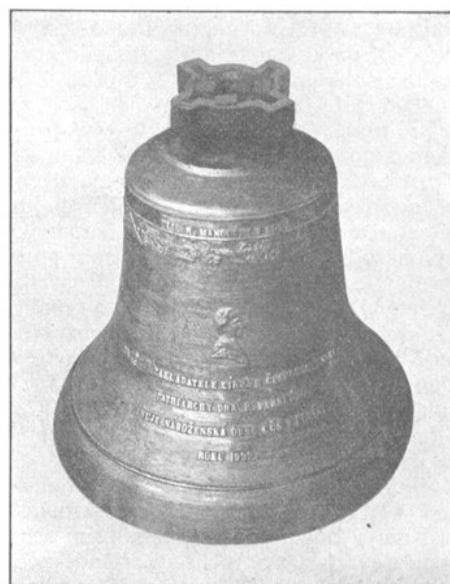
Příloha č. 28 : Zvony ve sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek)

*Z básně Sv. Čecha:
DVA ZVONY.*

Ó, nebe, rozhluč
uražanem těch zvonů
rety kovové, ať znovu
svatým ohněm
vzplanem v jich
staré písní hromové,
ať v čela vrátí hrdé
vzdory a zápal zhaslý
v chabé zory, ať sílu
pažím vdechnou
mdlým, ať k novému
se vypne vzletu duch
český, z něhož bleskli
světu Jan Hus,
Jeroným!

*Zvony na věži
Sboru
Mistra Jana Husa
v Kolíně.*

Památník sboru Mistra Jana Husa Církve československé v Kolíně, s. 12.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: První patriarcha CČs Karel Farský (obrázek).....	80
Příloha č. 2: Druhý patriarcha CČs Gustav Adolf Procházka (obrázek)	81
Příloha č. 3: Druhý východočeský biskup CČs Stanislav Kordule (obrázek) ..	82
Příloha č. 4: První farář náboženské obce CČs v Kolíně František Paplham (obrázek).....	83
Příloha č. 5: Druhý farář náboženské obce CČs v Kolíně Hynek Zdík Široký (obrázek).....	84
Příloha č. 6: Třetí farář náboženské obce CČs v Kolíně Jan Amos Tabach (obrázek).....	85
Příloha č. 7: První předseda rady starších náboženské obce CČs v Kolíně Jindřich Vlk (obrázek).....	86
Příloha č. 8: Obvod náboženské obce CČs v Kolíně (obrázek).....	87
Příloha č. 9: Mapa obcí, ve kterých duchovní kolínské náboženské obce vykonávali bohoslužby (obrázek).....	88
Příloha č. 10: Mapa obcí, ve kterých katechetové kolínské náboženské obce vyučovali náboženství (obrázek).....	89
Příloha č. 11: Mapa Kolína s vyznačeným Sborem Mistra Jana Husa a kostela sv. Jana Křtitele (obrázek).....	90

Příloha č. 12: Život kolínské náboženské obce – výlety do přírody (obrázek)	91
Příloha č. 13: Život kolínské náboženské obce – výlety do přírody (obrázek).....	92
Příloha č. 14: Kostel sv. Jana Křtitele v Kolíně (obrázek).....	93
Příloha č. 15: Interiér kostela sv. Jana Křtitele v Kolíně (obrázek)	94
Příloha č. 16: Návrh sboru Mistra Jana Husa v Kolíně podle F. Potůčka (obrázek).....	95
Příloha č. 17: Návrh sboru Mistra Jana Husa v Kolíně podle V. Wallenfelse (obrázek).....	96
Příloha č. 18: Vinařického náměstí před stavbou sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	97
Příloha č. 19: Základní kámen Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	98
Příloha č. 20: Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	99
Příloha č. 21: Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	100
Příloha č. 22: Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	101
Příloha č. 23: Stavba sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	102
Příloha č. 24: Postavený sbor Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	103
Příloha č. 25: Interiér sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	104

Příloha č. 26: Slavnostní otevření sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	105
Příloha č. 27: Slavnostní otevření sboru Mistra Jana Husa v Kolíně – podpisy některých zúčastněných (obrázek).....	106
Příloha č. 28: Zvony ve sboru Mistra Jana Husa v Kolíně (obrázek).....	107

SUMMARY

Dějiny CČSH v Kolíně v letech 1920–1938 History of CČSH in Kolín between 1920 and 1938

Pavla Konvalinková

This work realizes the life of Kolín's congregation in Czechoslovak (Hussite) Church since beginning of their existence until 1938, including a brief characterization the period prior their establishment. Also it describes management, particularly stable priests and catechist, who worked here during the defined period and shows the short life's medallions of priests František Paplham, Hynek Zdík Široký and Jan Tabach, who later became the third East Bohemian bishop.

Extensive part of the work is devoted to sacral buildings: a temporary lend st. Jan Křtitel church and own Master Jan Hus charge. St. Jan Křtitel church used Kolín's congregation over ten years, but it was too small and for the whole time wanted the Roman Catholic Church to return of it. Therefore needed to find the better building, preferably on their own charge, whose construction began 1931 on the bottom of the Vinařického Square and 12th June 1932 was solemnly opened.

The largest part of the work describes the life of Kolín's congregation in their everyday activities. It notes a initial enthusiasm and great activity of the congregation, different kind of celebrations, cultures activities, mainly discourses and performances, however also marginal worries, disappointments, conflicts and oppressive financial situation related with costs to construct own charge.

This work struggles to take down, mainly with help of archival sources, all important moments of Kolín's congregation and the construction of its own charge and everything connected with it.